

Ind.

0

28

געהענקט וואטט / מהנער נויך דיהן אנדערן דיהן.
זרש יאגט אער פון היע נויז,
ר' מרדכי קריהגט מיהר עשירות מן מיהר הויז.
מון פוקט אייך נאך אלע פאר'ן
ער איז שני למלך איז געמאכט.

אללע.

מול טוב! מול טוב! מיהר עקטעלענץ.

צעטולפע.

איך אוס'ן גטוינד בינדען מ פאר בלאזעקערענץ —

רעקא.

איך וויל גלייך מ בעליהבע קוכען במכען,
מון מ לוקקערהאלץ פאר'ן, לון שלח מנות אמכען.

חרבונה.

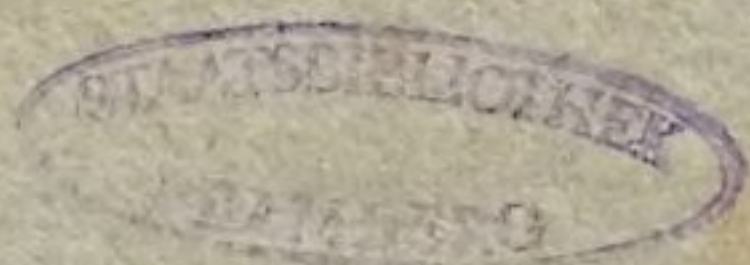
איך וויל נאך גטוינד איין ראש חדש קאמט מהנליהגען.
אבער יאגט, ר' מרדכי! וואס טו איך פאר איין
טרהה קריהגען?

מרדכי.

וואטט, איין ליבער חרבונה!
אייך וויל איך רעכט בעליגע,
אין דער ברכת המגילה לאט איך ניין טרייבען לבסוף:
וגם חרבונה זכור לטוב.

(אללע אב.)

ענדע.

למנא' מ' חנוכה: איינען, חון' מ' הברלה: האלץ ריז;
איר אללייניהרען, חונער הויז: —

רעקא

זי, אער אפכט דוי זי מ' נויפזעהי, זי מ' געטוה:

חרבונה

נאררזי — דיח ליהדען אפכען איר לו:
(מרדכי קאממט אין גרעסטען שטאט, איהם פאלגען
מעהרערע דער פארנעהמען שושן'ס.)

רעקא

חוי, זיח חוי ר' מרדכי געפולט, וויח' מ' קעטערזי;
אן דער פאטענטאכט.

מרדכי

אסתר האט אהשוריש זיין האלץ — דערוואכט;
ער ווילל אללעס נויך מיהר וויללען טוין,
דאמז האט זיח איר זאגטען לאסטען טוין:
דרוס לאסט חוני אלץ פרוואצע וידען
אין טוהל גיהן, חון לו גאטט ביהטען,
פאר חונערן מלך זיין למנא ליהבען,
דאס ער מיהן זאלל גיהבען
ניקט וויח מול וברכה,
מיהן חון זיין גאנלע משפחה:
(עו קאממט איינער אונד פערקוינדעט.)

אללעווייל וואטט פובליהרט,
דאס האמז אפרינג נוי וואטט גפיהרט,
און איט אלל זיין לעהי זיהן

דיא האָט איר דאָס פֿערטערעכען גיהבען,
המין זאָל קאָהן לואה טאָג אעהר ליהבען.
ער און זיין פֿאמיליע, וואָררען אומגערפֿטט.

חרבונה.

איין, דוהך! לאַמפֿט גשווינד לוי ר' מרדכי פֿאָטט,
זאָגט, ער זאָל גלייך לוי גריינע אומגערען,
און ע ביטלע בייא איר איינקעהרען.

(התך אב.)

איין, פֿרעה! לאַמפֿט אומגערען כל טוב און כי טוב,
ווייל גענוואמע האָט זוי ע גוטען סוף. —

צעטולפע.

לאַמפֿטען זיא זיך פֿרעגן, ליעבער — טאָטע;
איז דען קיין במהל? קיין אומקערטע?

חרבונה.

אי, איין האָל! לאַמפֿט איר, רעטוט און במהל.

צעטולפע.

דאָס איזט אומגערען, דאָס האָט און דאָך דיא וואָהל;
(זיא ריוסט איהרען בונד פֿאַם קאָפֿע אונד רופֿט.)
צעפֿירעטע! לאַמפֿט זיא גשווינד לוי שניידער און פֿרעסער
טאָטעביע זאָלען זיא קואמע לוי איר הער —
פֿאַר טאָלען ווייל איך איין האָמער גשווינד וויקקלע.

חרבונה.

פֿרעה! ריכט טאָך הער, דיין מיהלטיקלע,

זיך אָפּטענען זיך חוס גאָטטעם זיילען ביהטען;
דאָס זיך זאָלל ריהדען איט אַחשורוש,
דאָס איר מנוחה קריגען פֿאַר הזמן אונד זרש.

אסתר.

וואָט, פֿאַר דיך טאָל חיד מנוחה,
דיך ווילל חיד חויראָטטען איט מיהר משפּחה.
דער ווילל חיד דיך הוללעל אַהנריכטען,
דער ניקטנוללען! דער בויזוויכטען!
— אונטער אונז — איין האָב חיד גאָלן בירי.
אפֿרינג אַפֿך חיד מיהן פֿ גאָלע סעודה.
און אַפֿד זיין הזמן עקסטערע דערלז איין,
און טטעלל דערלז מיהן פֿון בעטטען וויין.
ווען זיך דערנויך רעכט שיכור זעננע,
און ניאמער וויטטען, וואָט זיך טעננע,
רוק חיד איט דער פֿאַריב רויז —
און גיב זיין רשע מיהן לעטלטען טטויז.

התך.

דער דוי דרויבען וואָטט מיהר מללעם לוינע. —
חיל ווילל מיכ'ס זאָגען מיהר אונקעל און הרבונה!
(אב')

(חרבונה'ס וואָהנשטובע. התך קאָממט געלויפֿען.)

התך.

קינדערליך! חיד וואָר בייך דער אַסתר דרויבען.
— אָפּט אונז גאָטט דאָנקען און לויבען! —

צימער אים פאללאזש

אפראצענע

ווצט אויף דעם זאפֿהא, איהרע פֿיווע רוהען אויף איינעם
שעמעל. ווא העלם איין הייבכען אין דער האַנד.
דאס: העסטט אַ ניילפֿאַלל, דיא בענדער גיהל.

(התך קאממט.)

פֿאוי, ווא צין איך איבער אייך דערטרעקען, שלומיא!
זאגט, וואס האט דאס פֿאַר אַ פירוש?

גיהט אער זוי, איר ניקס, דיר ניקס, ריין לו
אחשורוש?

איט מוחל, לאסט אייך אַ נאנדעראויל, חיהר טאמאסער!
ערסט דרויען אעלקען זיין פֿאַטטמאסער.

מי דאס אַ ריזעהן? גיהט אער נאָר זוי ריין לו איר?
גוטע לוטט העטט איך, און ווייטעט אייך דיא טהיר.

התך.

אוי! אוי! אפֿא:עלל! וואס איז דוי דער אעהר?
איר קעננע אונ דאָך טוין פֿון לענגער הער.

אסתר.

(קאממט הערווי פֿאַן איינעם וויפענצוממער.)

זאגט, איבער התך! וואס דעט חיהר וועללען?
טעט נאָר אייער בעגעהר פֿאַרשטעללען.

התך.

איך בין אַבגשיקט פֿון דיא יידען,

זעקט האַיטווקען, איז דיא ריהזען,
זוי גרויז, איך קענס גער ניט זי זאמגען,
דיא העמאין נויץ אין חצר געטרעגען,
פֿלעזוויילע, זילט ער דרויבען, אָך דער גאלזעריע,
איט פֿלעזע פֿעייץ, און טרינקט איטזי קאָפֿידה,

רעקאָ

חוי! דאָ איך דוי ניט דער בייא בין, טוט איר אַפֿיד!

דיא מאַגד

(דיוסט דיא שהירע אויף .)

די קואט ר' מרדכי דיא גאט רונטער, אין גרעט:
טען טאמאט .

(אַללע לויפֿען דורכאיינאַנדער אויף דיא שהירע צו .)

רעקאָ

נו, רעננט אַזא איבערן הויפֿען, איהר טאמאפען!
וואו האָט דער שטן דען איין טאמאפען?

צעטולפע

אָ, גאָטט! וואו פֿיננע איך דען איין טוהד?
חוי וויה! האָבע איך דאָ איין ריס געבען אין איין נייא טוך!
(זיא לעסט דאָן סוך אַן דער שהירע הענגען, אונד לויפֿט
מיט איינעם שוה אַם פֿוסע אָב . אַללע אָב .)

דערלויטען העם גטמסען דיא קאנוהנע ,
און געבליזען העם דיא פאטטיזיהנע
אין מיהר האררנער .

קאפיהר העם זיא רונטער גטפיהלט , פון דיא
טאררנער .

דיא טאפארם העם אין גטלאגען און דיא טראאעל ,
דיא נאך האט נאך ג'עקסערליהרט .
דריבען איז אסתר גטמנע , אין דיהן גרעסטען
געטאאעל .

און האט ראטער — ג'אפאטיהרט —
דיא האט זיך פאר לאכען דיא זייטען געהאלטען ,
וויא זיא האט געהי'ן נאטטאנד פון דיהן אלטען
המן , און מיהר אונקעל , פאר'ן טאטספארבייח רייטען ,
און דיהן בעגאטענען המן זיין נארישע גיכטער
שניידען .

דריבען העם זיא דא: כלה לעד גאנגע ,
און הונטען איז דער האנטאפאטט — רואגטפאנגע .
דער האט מיהר געאמכט , ווידער זיין שטיקליך .

ר ע ק א

וויא איז דער ר' מרדכי , אואבשריע ! זי גליקליך .

יו ק ל

אין האט זיך אעמען המן היהנואפאען אין דיא ערד ,
דאס ר' מרדכי האט רונטער געקענט פון פאערד ,
דיהן טהגענליך זען קואאע לו טיהמען

אָטט נאָר, דו גלענדטגלויב! דו גאָטטענאָמאָד! דו
לואפֿען!

אָמאָ אַיך דערנויך האָסט נאָר קוואַט;
דו וואָרט דיין חלק טוין בעקוואַט.
פֿאַר טרעקקען איז דיאָ טאָכטער און דיאָ פֿרומע,
לויף פֿענטטער ניין געפֿאלען חולשת פֿלוצע לומאָ!
ר' מרדכי האָט זיך פֿאַבער דו דרומאָ ניקט גע-
קעהרט,

דער האָט זיך דערשפֿאָקעלט פֿאַר זאָכען, אָפֿען
פֿענד.

איין האָט ער גשריע: רובּין! וואָ ווייטער?
אָט פֿאָטט! איר וועללען ווייטער.

וואָ דער לוג אָן טאָט הייזן איז קוואַט,
העמאָן זעקט שררות און עמפֿאָנג גענוואַט.
דאָט העמאָן געמאָכט, פֿון רייזיג אַ טאָהר,
דו זען גשטאָנע דער פֿאַר:
לועלן קאָטהע אַמפֿאָלד,

דיאָ העס אַהנגהאָט איהר יום טוב קאָמפֿאָלד,
איט נויף גשטאָלטע אַרוועלד,
און העס געטרומען בלאַוואַט, קאָמפֿאָלד,
געבונדען איט רויטע בענדלד,
אין איהר ווייטע הענדלד.

אָן אַ שטעהלמהשע פֿון בריהדער
זען גשטאָנע אַזיגמוטען, העס גזונגע ליעדער,
און העס דערלע געבליזען איט טרואפֿיהטען,
איט פֿויגען, גייגען און איט פֿליהטען.

הַקָּט זיך אויפ'ן גרעטטען ליאמעט העלפֿען •
 זרש רופֿט מו: : טיק דיק ,
 קינד! אפֿך פֿאָטט, איך ביטט דיק ,
 גשווינד, ברענג דאָ משובֿות ריין ,
 דיהן פֿאָגענבליק וואָרן זיך דרוטען זיין. —
 זיך מרדכי נו דיהן קואט פֿאָר'ן הונד ,
 גיט ער דאָס פֿאַפֿל , און זפֿאָגט: מיין טרייט מו: !
 וויא דער נו טוט דיהן ערשטען טרייט ,
 פֿוטט! האָט ער און גויכט גהאָט דיא קייערייט!
 דאָס דיא בריה זוי מיז איבערן רונטער געלפֿען •

ר ע ק א

דאָס האָלט: קאָהן לעטעל, און דאָך — געטרעפֿען •

יוקל

נו , דער לוסטמנד, דער דוי מיז געווייטען • • •

ר ע ק א

נאָהן, איט וויין וואָטט אער'ן בעגיהמען ,
 דיהן בויזוויכט דיהן רשע •

יוקל

פֿאָבער דיא חרפה , דיא בושה ,
 האָטט קאָהנער גהאָטט'ן, זייט נח מיז און דער תיבה
 גאָנגע •

מיין האָט ער לו משהיח'ן פֿאָהנגפֿאָנגע ,
 האָהטט מיין געמאכט, לו זיין לייט , פֿאַ מאַשפֿען :

און דער לאררעאע, דער דוי חי געוויזענע,
 וויא רויז געפאלען איז, מ' שוועלע הייח,
 א בונד שטרוי, און מ' געלטער — ביהזען.
 איט מ' נויפעגטהבעל, און מ' ווטטעל שחץ.
 אפאזעל! בייח איין ליהבען! זיח דחץ
 נינטער גיהן, א'ס איז דער איה ווערטה,
 א'ט משובה ליגט פללעט נאך חוץ דער ערד,

צעטולפע.

דא: פעהלט איר, גיה הינטער חוץ דען גענטבאריג.

יוקל.

הערען זיח לו, חין קואטט ערטט פריג;
 אללעווייל גיהט ערטט פהן, דער גטשמהם:
 וויא איר ניין קואטע חין דיא אמרעגריפישע געט,
 דוי זיכט לו המן זיין הויז
 דיא פרהא און דיא טאכטער לו'ן פענטטער רויז.
 זיך, דוי קואטט דער פאפא לו רייטען,
 זאגט זרש, איך זיכ'ט דארכ'ן שטיקטיהן פון ווייטען,
 און דער אלטע מרדכי פיהרט'ן גויל, דער גיהט
 דערניהבען.
 וואטט, זאגט דיא טאכטער, דיהן ווילל איך מ'טרינקע
 געלד גיהבען,
 ווען ער דוי הער קואטט, שיטט איך חין געווארעט
 אפפ'ן מנטער, איין — נאכט: טאררעט.
 בארי אף טוטי חין דער קוק מוז אפמען,

איך גלחצט אייך טוין.

יוקל.

דו הינטען, אַמאָזען! דו וואָהר עבעס דעראַעהר,

דו האָט זיך עבעס — געטוין.

אַמאָזען! דאָס וואָהר איהר פֿ טפעקטאָהקעל,

דו איז, איט זיין גרויזען בוקקעל, דער פריטטע-
באָקקעל

דיאָ לייט נויך געלפֿענען איט זיין פריטטער.

פֿאַל אַהנאָויל טוט ער פֿ קליטטער;

פוטט, לייגט ער אין אַהנער לענגס, אין דרעק.

אין האָט ער אַבער בעקואַמע עבעס שלעג,

פֿאַלע גאָסעניונגעס העס געהויט אויפֿ'ן נויך,

איך האָן פֿאַך גשלאָגען דיכטיג דרויף.

ר' מרדכי אַבער האָט זיך דו דערלעכט,

וויאָ'ן פריטטע באָקקעל דער בוקקעל איז אויפֿגע-

קראַכט.

נו, אַמאָזען! דו איז איהר פֿ מרמה רויז געלפֿענען,

דו וואָהר דרינגע, וואָס 'ס ים האָט מוז געמאָפֿענען:

פֿאָפֿעקיסען, פֿ נונטערבעטט, פֿ דעקבעטטליהך,

פֿ הנהנערטייג, פֿ באַהר קוהריהרטייפֿעליך, זעקס

באָהר טיהך.

פֿ רונטער הוט, פֿ נאָטע בריק, פֿ פֿויגעלזייסלע,

לומה באַהר הויזען, פֿ איהלקיוועלע, פֿ בוטטער

קרייסלע.

אָבער נאָהן — אין ערשט דאָס גשרייח,

רעקא.

וואו טטעקט דען דער יוקל, דער מונ: טעם? —
צעטולפע.

דער זיהט דיא רייטערייח דאך חויד.
יוקל.

(שפרינגט פֿערגגנט צור טהירע הערין.)

חיד האָנען אַלץ גזעהי, אין זיין גרויזאמען בויך.
זעבע אַמאָנעל! דאָז איז איהר קבער אַהנער,
אין האַלצען עולם גיטס געווייהם זוי קאַהנער;
דאָז איז אַ טיקעניש, דאָז איז אַ פּוואַנער —
זוי אַהנער און אַ נחת זיין אין וואַנער,
אין דיא גרויזע היילנען.

חוי! ווען חיד דרעהן דענק, אומ חיד שוין שוויילנען.
(ער פֿעכעלעט זיך מיט דעם הופע אינס געזוכס.)

רעקא.

נו חוי, משרת אַלץ ווינד —

יוקל.

חיד: אַמאָ מיהר, אַן טאַטע זיינער איז דערגיהגען
מהן קינד!

דוי קען חיד איהר אַ שוועהרער דרוין טוין.

רעקא.

שווייגט נאָר מונ: טעם, איט זיינער גשוועהר.

פֿיהרשט'ן היע רוקן אָפֿפֿ'ן פֿעערד ;
דעם די קאָהן וואָלטע דער פֿוהן פֿאַללט חוץ דער ערד •
טונסט קוקן חיד דיר אַיט'ן גרויזען קול ,
און אָמס דיר אויפֿליהלען פֿ בוקקעל פֿאַלל •
איין טלויף רעכט וואָיל • בתן נואי!
קוק פֿיין בייז לייטען אַפֿרינג פֿריה • —
המין גיהט אַילט אין אַהן רוגז פֿאַטט ,
דערהאַמס זאַמגט ער פֿון זיין חרפה קאָהן וואָלט •
דען זרש ליגט טוין אין אַהן ברואַע ,
דאָס ער טוט זי אַמאָ — ניט קואַע •

רעקאַ

נו , דיאָ האָטט'ן אַמאָ ניט גיהבען קאָהן אַגרוגע •

חרבונה

ייד , געלענקט האָט זי , דאָס חוץ וואָר דיאָ גאַנצע
שכונה •

היינט , אין מללער פֿריה , האָט ער זיך פֿאַטט געליכען ,
און איז דיאָ לייט ניט פֿון ר' מרדכי געוויכען •
די האָסטו מילעט דיאָ גאַנצע גטיכטע פֿון גויל •

רעקאַ

באָ אַיין ליהבען ! איך קעננט זי הערען נאָך הונדערט וואָיל •

חרבונה

נאָהן , איך אומפֿאַטט , קוקן פֿבער באָלל ווידער האָמס •
(אבי)

פֿאַנגט דאָס פֿאַר זיך לויט ברוואַע.
 נאָ, זאָגט דער מלך, זאָג איר מאַל, אָס הערען:
 אַהן דאָס איז אַכט רעכט עהרען,
 און געהערט אַ גרויסען לויט,
 זאָג: וואָס זאָל איך זאָגן דעם טאָג?
 אַיִן פֿערגעסענע דאָס דיך רונלע;
 דער רשע פֿאַנגט אַהן לויט טאָגלע.
 און זאָגט זי אַיִן זיך ניין:
 „ווער קען דעם דאָס פֿעדערט זיין,
 „וואָס איז?
 „זי געוויס, ער אַהנט אַיִן —
 און זאָגט לויט מלך „וואָס איז לויט עהרען בע.
 „געהרט,
 „דאָס זעלט אַהן אַיִן אַיִן טעמטען פֿעדער,
 „טוט אַ פֿאַר קאָפּ דיך קרוין,
 „אָס אַיִן אַיִן קאָפּ דער דערלויט טעמטען,
 „פֿיהרט זי הייַ רוס, אַיִן גאָלדען אָט,
 „און אַ גאָלדען הויכער רוס אַיִן, אָט פֿאַר וואָט:
 „דאָס איז דער אָס, דאָס דער קינג לויט עהרען
 „בעגעהרט“
 „און דער זעלבסט אָס פֿיהרען דאָס פֿעדער.“
 נאָ — זאָגט אַהן שוריש — אַס האָט טעמטען
 מרדכי הייַ,
 לויט דאָס געהט אַהן אַיִן אַיִן פֿרייַ,
 וואָס ער וואָלט, אַיִן זיין הויט,
 און פֿולט אַיִן נאָר זיין רויט;

דו האַטט אָבער אײט אַהן גאַר קאַהן רחמנור!
 דו טוטט אַהן גאַר ניקט עטטעאיהרען;
 אײך קען אײך אסור פֿאַר טלויף ניט ריהרען,
 חטט האָב אײך וועללען אַהנפֿאַנגע, פֿ ביטלע לז טוהזען,
 פֿאַנגט ער אַהן, פֿון זײן מרדכי לז טוהזען.
 וואוּ אײז אײר פֿאַר דיין מרדכי זײ מיאום,
 זאָגט אַכער, מײן אַהן רונז — כלומר — קיהם —
 אײנטוהיגען אַפֿך אײהן זײהט אַדער זײבער אײן.
 רויף זײבער דיין רתכשיט: לע, דיין האָמז רײן,
 דער וואָס דאָך זײ פֿאַלעט —
 פֿרויג זײבער דירן, טוב אײר דירן גפֿאַלעט.
 אַפֿטער'ן קוואַע פֿ ביטלע רויף,
 ער פֿרונעט דרונטען נאָך מײן הויף.
 אײן האָט דער מלך בעפֿולען:
 שטאַנדע ביע זאָל אַער'ן האָמז הויזען.
 האָמז אַפֿט פֿאַלעט שטיהן מײן אַגען,
 אַפֿט שטאַהרען שטרפֿאָך, טוט זײך בײז חויף דײא ערד
 ביקקען.
 אַחשורוש פֿרויגט: וואָס טוטט דרונטען נאָך זײ
 שפּיהט,
 „אײך בײ נאָר פֿ גפֿלינג, פֿופֿלינג אײהן הויך, פֿאַר
 „פֿ יוד.“
 נו, זאָגט אַחשורוש, דאָס האָט בײז אַפֿרינג אַפֿך
 נאָך לײט.
 אײן זאָגט אַחשור — דו ביסט דאָך מײן פֿאַלען גשייד —
 „דו וואָסט ווידער עבעם גשיידט דײז קוואַע,“

רעקא

נו, נו — איך טווייג טוין, פֿערליהל נאָר וויטער.

חרבונה

פֿאָבער טטילל איטאָנאָנד זיטיר! —
וואו בין איך דען געבליעבען? יו ביים דער אשרה.
זיט און אחשוורוש העם ניט מיינטלויפֿען קעננע
געטטער.

ער וואָפֿעט זיך היהן, ער וואָפֿעט זיך הער, —
פֿאַר פֿהנאויז זאָגט ער:
„מיינטלויפֿען קען איך דאָך ניט מעהר:
„פֿרעה! לאַנג איר פֿאויז דאָס ספר הזכרונות הער.“
דוי האָסטו, זאָגט זיך, איך גייע נאָר, און טווייג
טטילל —

אחשוורוש נעמאטט בוך, זעטלט מויל זיין ברילל,
ליהגט ביי איבער דיא פֿהרען רונטער דאָס קעמפלע,
און פֿאָנגט פֿאַר זיך פֿהן לו פֿלעמפלע.
וויא ער טוט פֿוילע זוי דרינגע בלעטטערן,
פֿאָנגט ער פֿהן לו טרייע: דוי העטטער'ן
טטהען, איין מרדכי — דרינגע,
זיכסטו פֿרעה, ווער זוכט טוט גפֿינגע.
זיך: דער האָט איר דעררעטט דאָס ליהבען,
און האָבן נאָך ניט אַ אַויל אַ טרינקגעלד גיהבען —
זאָג איין העל! און איין קרוין!
וואָס זאָל איך דיהן פֿאַר אַ כבוד פֿהן טוין?
איינטויהגען, זאָגט זיך, טיקה'ן אַ שלח כונות.

(זיין געזען וויד ביידע)

הרבונה.

דו וואססט דאך: זייט דיין אשהר דו דרויבען מיין,
דו מיין אללפאטט, א געלעק, א געקיס,
דו גיהטט יו לוי, וויא בייא קיניג פטימהוין,
דאס הערט יו גאר ניט אויף.
דאס גערעט און דאס אויפגעטרעג,
אויס טאג אפאכט אער נאכט, און אויז נאכט טאג;
דער וויין קואאט ניט פון דיין טיטען,
פאלע אינוט הוילט אער פון קעללער א בוטעללע
פריטען.

טאן חברותה נויך דער אנדער קואאט לוי טפיהלען.

צעטולפע.

אן דיהן שוטה אנכט מיך איך נאך — קיהלען!
דאס ער זיך פאן זיי מיין גרילל לאסט מוהלען.

רעקא.

וואס טוטו דעראיט, דו קעהרסט פאך א קציוג;
האב קאהן זאריג, דו בלייבסט ניט איבער.

הרבונה.

וואסט, איך רוי דיין חברותה פאך נאך ריבער,
נויכעט מיין דיין קאטט — פערפאלל.

פאך נאך, וויא מיך זיי פאטטיג וואררן זאל?

(ער ווילל פארט.)

חיד זקללט פאלע. חורש פֿערדיהנע, אַמטו דיא חתונה
קאָטט.

רעקאָ

דערנויך דער אַפֿן, דערנויך דער — אַמטט!

חרבונה

דיא אענטשען העס זיך נאָר זיי געהויבען;
גזילנען זען זיך און דיא דעכטער דרויבען.

רעקאָ

דיא האָב חיד אָבער מלוי נאָך ניט געהערט,
זיך ר' מרדכי קואמע מיט לוי חסד איט'ן פֿעערד?

חרבונה

דיא זען זיך הער לואיר'
אָבער אַהן גפֿאַללעט טואיר,
אַמט איד מויריהטען, און פֿרויג דערנויך —

יוקל

איד אומ'ן מלך רייטען זעהי, און זיין גרויזען בויך.
(אַב.)

צעטולפע

דאָס מיט איר חוץ זיין רעכטער רייטער.

רעקאָ

אַמט זיך פֿון דער ניט פֿאַר אַפֿכען, פֿערניהן ווייטער!

חון חין טהן שפרינגלע,
נאָר ער דרויבען, איז ע ינגלע!

רעקאָ

דאָס איז ע זכיה!

חרבונה

איר העס קבער עבעם פֿיפֿט גטרע!
מאָעס האָט געיובעלט, חון געיוכלט,
המון קבער האָט פֿאָר רוגו נאָר זוי גטאָכלט.
פֿאָרמזיז איז געריטטען ע פֿרעכטיגער הערפֿאָלד,
דער האָט דיר נאָר זוי גטטרפֿלט פֿון גאָלד.
דערנאָך זען קואאע טראַפֿעטען חון בויגען.

צעטולפע

פֿאַטער! לאָסען זיך עטוואָ פֿרויגען:
זען דען קאָהן פֿאַפֿעליהר איט געריטטען?
קאָהן קואיהם? — קאָהן טטודענטען?

חרבונה

מאָז דייטט? מאלע זענזי איטן,
חון העס געמאָכט ניקס וויא קופֿליאָענטען.
פֿאַפֿעליהרס, יענערמאָלס, חון געמאָהנע,
איט אַויבער, חון אונטערגעוועהר, חון איט פֿאַהנע.
חין דער איטט זען קואאע זעקס גאָלע, טיהמען.
קינדערליך! איט דיהן אַפֿלוג איז עבעם דעראַעהר
געווייהזען.

איך זאג דיר: דו העסט דרויף גשווארען,
'ס איז א וואהרער גמאנהליר. —

צעטולפע.

בייז איין לעבען, איך פערלעב איך איין טיער!

חרבונה.

וויא זיך דערנויך איט'ן פאטטיג וואהרען,
העס איז רויזגעטרעגן זעקס שוואלע וואהרען.
דינטן נויך זען פאט הייטוקען, איט לאנגע טפיסען.

רעקא.

איין טוטס איר באנג, דאס איך ניט בין דאטען גע,
וויסען.

פאבער איר גיהטם פאלעאוויל . . .

חרבונה.

איין האט אער געברויכט אן גויל,
נו, דער וואר א ביזלע הויך;

און ר' מרדכי, איט זיין טיקקען בויך,

וואס זיך ניט לוי העלפען, און לויטען,

דער טלאגט בייז דאס פאן דיז טטויטען;

„גיהט הער,“ זאגט ער, „און זייט איין פוהמע“

„שטיהלע!“

פואס, וואר דער רשע איין דער היהך, איט דער

מחילה.

היבען און טריבען, מ׳ז דיא טאטען,
 זען גטפאנגע ל׳עווען און האטען;
 א׳ דיא ל׳מאדא ר׳ק: טיהם,
 טיהט מ׳ן ל׳עבענסגריהם
 דער זעבעניעהריגע קריגע.
 אבער הינטען, — מ׳לע: ביה: זאלל וועג זיין —
 העמאזי געמאכט מ׳ן יקרורת זיין.
 מ׳ נאפפאלגריהנע מ׳למסענע וועסטע,
 דיא ווען דו געהי היהבעסט, העסטע
 דיך גטטעלעט א׳ס׳ן קאפא;
 דו וואר מ׳לעמאזי ס׳אר מ׳ קנאפא
 מ׳ גרויזער בריללזאנד. — ס׳ארנע מ׳ס׳ן נאהבעל
 מ׳ גטיקט, מ׳ בייזערע א׳ט מ׳ גמאבעל,
 דיא גיהט מ׳ן הייז.
 בעסטער נונטער וידער מ׳ז אהנער א׳ט מ׳ טאללאמאזי,
 דער ל׳גט מ׳ן טאמאדען מ׳ן בלויזט זיך מ׳ טוט,
 מונטער מ׳ גריהנען בוש.
 מ׳ ביסלע ס׳ון מ׳הן וועק
 וואמאדען טויף און — בעק.
 ס׳ארנע טיהט מ׳ גרויזער — בויזרנהויף,
 מ׳ ס׳עללען הונד גיט פאכטינג דרויף. —
 דערנויכעט העמאזי אבער מ׳ס׳ן ל׳ן גטמאדא
 מ׳ ס׳עללען בויך געמאכט, ב׳ מ׳ן דער נאמא
 ל׳ן לעטלט נאך, דיא גיהלע לידערע הויזען,
 רונטער און רונטער גטיקט א׳ט ניהגעליך און רויזען.
 מ׳ ס׳אר קוהריערטטיפעליך, א׳ט א׳מאגע טאמאדען,

איך האָב פֿערשטאַנען: איין הענגעווייזן —
פֿאַר טרעקקען, האָב איך געמאַהנט, איך בלייב פֿאַר
פֿאַר!

איר האָט נאָר זיי געקלאָפֿט דאָס האַלץ,

איך זיך הייבן, זיך הערן,

וואו איך פֿינד פֿ בעקאנטען נעהר.

אין אַהנאויל קוואט לויט פֿרינגע דער,

און זאָגט: „וואו וואו גאָר ניקס נאָך,

„העטט זאָגט נאָך גאָר נישט געהערט;

„פֿון ר' מרדכי זיין חסד, איט'ן פֿערד?

„דו דרינגע העמלען,

„פֿאַרעמלען טערהעלען, און קעמלען,

„טענען איט זאָג און זאָג אַבזעהען,

„און פֿ וואו העמלען אַהנאוילען.

„דו געהט איט ריין,

„זיך אַהרן טוין איט'ן פֿאַרטיג זיין. —

נו, וואו איך דיר נישט קום אין דער,

פֿאַר אַהנאויל! דו שטיהט דיר

איין ר' מרדכי — דו העמלען נאָר געקענט,

אַהנאויל וואו פֿייער העם זיין באַקקען געברענט,

און פֿאַרעמלען, אין גרעמלען טעמלען,

אין פֿ וואו טעמלען קלאָר,

דאָס וואו רונד רום בועמלען

איט ברעמלען, גאָלדיגע טרעמלען,

און פֿון אונטען ביי אַהנאויל

גשטיקט, איט בלאַזען, און טרעמלען;

קינדערליך! מיהר דאָס לויטליג זיין;
הערט נער מויל לוי גריינע —
פֿרעה! שברח ליהגסנו אַ גונדען וואָסט מין דיס פֿר.
ווען ניין,

מון אַכט אַ קוגעל, איט רעזיינע —
מיין גיהט נאָר לוי, מון בייסט פֿהן.

ר ע ק א

מוס גאָטטעס מילדען, אַמאָן!
וואָס אַכטנו פֿאַר אַ פֿאַסטען?
דו ביסט דאָך גאָנץ מוילגעלפֿסטען?
דו האָסט דין געוויסן שיכור גאָלפֿסטען?
פֿאַדער האָט מונער לעטטעל יאָפֿשר געטרפֿסטען?

חרבונה

ניקם — גאָלפֿסטען,
ניקם — געטרפֿסטען;
פֿאַדער געלפֿסטען
בין מיר מויל וויאָ —
דו וואָסט דאָך, היינט פֿריה,
נויך טוהל, גיה מיר אַ ביסלע מויל.
וויאָ מיר היהנקוס, אַן ר' מרדכי זיין הויז,
מיין דיר דויל אַ גאָטליה, — קאָהן נויטעל הענט מער
טופֿסטען קעננע.
מיר האָב געאָממעט, אַ טוטחם ושלום — ברעננע,
פֿאַן פֿהנאָויל וואָסט אַ גאָטליה: „מיין ברענגעויל“

בעוונותינו הרבים! בייח דער מבוקה,
בייח דיהן טליסן מוזל! בייח דער צרה!
האָסטו ניקט אנדערשט לז טוין, דו שררה?
זוי נאָר חודשה מאַך איין כפרה!

(זיא בעפעס ווייטער.)

ליעבער גאָט! לאָס אונז זכות זאבות געניסען.
אָ וויה! הערט איהר ניט, אער טוט שיהסען.
דוי הערט חויל דיה גאָט דאָ גטריח.
אלאעכטיגער גאָט! שטיה אונז דאָך בייח.
שפרמאָן דיין גרויזע האַנד איבער אונז חויל —
יוקל! לאַסעט נאָר גשווינד אַ ביסלע נויז,
זעכט'ד נאָר חוס נויך איין אמהן,
גיהט לז, האַמר טרעפֿט איהר'ן מאַהן.
מאָ מהנאוויל וואָפֿט'ן מהנס חין לאַרעאע חוס.
גאָט! חיד אמהן פֿאָר צרות, חיד פֿערקוס!
(זיא לויפֿט אים ציממער אויף אונד אָב.)

(יוקל חילל הינויז, חרבונה שרישט העריון, זיא
ששאָסען צוואַממען.)

חרבונה

דער חמור האָט איר דוי גיהבען אַ הוללער,
דער קריהגט אַ אויל זיין — חויספוללער.

(ער שפּרינגט גאָנץ אויגעלאָזען הערום אונד וינגט.)

„האָפֿט, אַפּרימנעלע! דריה דיק אַ אויל חוס,
„דריה דיק מאויל חוס אונד חוס,
„דאָס חיד“ . . . .

יוקל.

דוי הערען זיך, אפאזעל, וויח'ס מין איין בויך דוי רוא-
פעלט,

וויח דער אפאזע מיהר קאפיהקריהגלע, מין דער
רעהר דאט פואפעלט —

רעקא.

טווייגט נעהר טטוס, מיהר מוהנ: טעם!

צעטולפע.

פאוי, טעק! האט ער דען גאר קיין — טאמק?
דאזי גילט בייח מיהן, וואו זיין בויערן וואהנען,
ער פאיהגעל! — ער גראבימיהן!
מבער בייח איר, בייח דער אפאזעל — חרבונה,
דא געהן זיין מאלמטהטיגקייטען ניט פאן.
ס'הינדערט'ן געוויס, ווען ער זיין הוט
אין לימאער רונטער טהוט?

יוקל.

זי, מיר ווילן זיך אפט'ן הינטערן לימאער בעלעטטיגען,
אפאזעל!

צעטולפע.

מיר העטט'ן באלל וואזיגמכט, ס'איז איר נאך לזעהל —

רעקא.

זיך טאכטער איז דאך לזן פאנהיגען משוגע!

יוקל.

פֿך ! פֿך !

צעטולפע.

לעבע אוטטער, טהון זיך זיך ניט זי הארעמע,

רעקא.

גאטט זאל זיך חבער מוני דערבארעמע!

יוקל.

פֿך גאטט! וויס פֿאָסערט איין אמאָגען.

צעטולפע.

לעבע אוטטער, וויס זאל זיך דען פֿאָר ם תחנא
זמאָגען?

רעקא.

געלט, איין קריהכט דיר אַם קעלזע אין בוקקעל נויך,
איין האַסטו מורא, דאָס חיות - לע גיהט דרויף;
ווענ'ט וואַסער פֿון האַל: קואט, וואַסט איהר זללע פֿרוק.

יוקל.

איך אַהן פֿאָר הונגער, איך פֿערקוקן!
דאָס איז אַ נאָריגער תענית היינט.

רעקא.

יוקל! וואַסט איין כפרה מון — גריינט.

מן נאך עבעט, אפריסו,
ער בינד דאך דיהן גיילע דים אפגען לו?

המן

ט'ן אטכ' ער טבער, אדער — . . .
(ער קנאללט מיט דער פייטשע.)

מרדכי

ח — ח — אטך דער הארר קמהן אטטען ארעאע,
אטט אטל זיך דער בארעאע!
וואס זען דאס פאר נארריטע — לייטען:
אז ס'ד מין איין אלטע טאג נאך רייטען! —
(ביידע אב.)

פירטער אבשניט

(חרבונה'ס וואהנשטובע. רעקא זיצט אים שישע,
פאר איהר ליגט איינע סיקע תפלה אויפגעשלאגען, ווא
צעטעס. צעטולפע אים גרעוטען נעגלישע. ביידע האבען
דען קאפף פערבונדען. יוקל שמעהעט אים אפען, האט
איינען רונטען הוט אויף דעם קאפפע, אונד איינע ווייזע
קאפפע דארונטער. אללע דרייז וויינען.)

רעקא

מך!
צעטולפע.
סך!

מאמז: איז דוי איין רוח דען?
דא: איך אפרינג ניקס ניד גיהן קען,
און אום פאכט טאג דערהמאס
אין בעטט ליגען, אין בין קרום און למהס.

המן

אמן: אלץ איהן געוויז גאר אין דער קוטשען
אין דער שטאדט: א רוס לאססען רוטשען?

מרדכי

נו, דוי לאכט ער דרוי?
דוי פאלצט אער דאך ניט רוי!
דען קען אער שיהן דרינגע טלויפען;
אבער אפשאן גויל, דאך אער יוי ניט שמויען!
אין מהן נאגענבליק ליגט אער הונטען — פוטש •
תאמר אין אמת, זעלט ער איד אין ע קוטש?

המן

ער איז וואהרליך א נעררטער אמן;
אמן נעהט איהן האלט אן זאטטעל פון.

מרדכי

נו יוי — און לור פארזיכט, טוט ער איד נאך הינטען
איט א שטריקקלע פון זאטטעל אהנבינדען •
אבער אנדערשט טו איכ'ס אפאך ניט;
דער גויל אום אפאך גיהן שריטט פאר שריטט •

אונד ניהאמט מיינס פֿאָן איין שענסטע גייליך ,
אונד דן טומט איר דען מרדכי : עלבסט רוס פֿיהרען ,
אונד וויא דו גיפֿאָגט , פֿאָר מיהן הער פובליהרען .

מרדכי .

נו — און טונסט ניקס נייטער ?
וועלט מיהר מויז איר אפֿכען ע נענגליטען רייטער ?
נו יי , אפֿך דוי דיהן עולם ע פורים , טפיעל ;
נאָהן — נאָהן — דוי נעסן מיר ניט וויא פֿיעל .
גאָטט בעהיט ! אפֿך דוי מין מקום ע טשענקטמהקעל ,
רייט רוס מין ברפֿטטהויב , און ע ליטטהקעל .

המן .

ער הערט דאָך , אפֿן לעגט מיהן אנדערע קליידער אָן ;
אפֿן לאָסט מיהן געוויז וויא איין בעטטעלאפֿן
מין דער שטאָרט רייטען רוס ?
דאָ : ווער דאָך ע טאָנד פֿאָר'ן פובליקוס .
דאָ נעסן ער נור ע ווייל דיא פייטש ,
דיע : רופֿט מיינער מויל העברעאיש , אונד מיר מויל
דייטש .

(ער ניכט מיהם מיינע ראָללע כאַפֿיער')

מרדכי .

נו ? און דאָס מיי פֿאלעס ?
דוי העב מיר פֿאָר וויא נויך 'ן דלות !
תאמר יי טלאָפֿאָגט מיר דער גויל חס ושלום טויט !
און ווען דער שטאָט אפֿך גערויט ,

דאס איך קריהג זיי א גרויסזאמען לוי?

המון

ער איז איר פֿבער, מויד א טאמער.
וויסט מיהר'ס יעלט דען נאמער,
דאס מיהר ערשט קירלזיד העטט
אונזערן קעניג דאס לעבען גערעטט?
'ס האט מויד קיינא מעהר דארפן געדאכט,
דוי האט פֿבער דער קעניג גזאגט:
דער מורדכי, דער האט איר עררעטט דאס לעבען;
האט אפן מיהן מויד איין טרילקגענד געגעבען?
טהו זיך איינער מוס איינמאל זעהן,
איך גלויב פֿאז, ער אום זין איין בוך נאך שטעהן. —
בליז וועטטער! דוי שטיהט ער מויד ווירקליך דרינגע.
דער קעניג טוט זיך ערשט א ביזלע בינגע:
„איין זאגט איר פֿבער, מיהר גוטען לייט,
„וואס אפך איך דען אפן פֿאר א פֿרייד?
„איט וואס זאל איך מיהן בעעהרען?“
וואלען אייער אייערסטעט איך פֿנהערען?
זאגט' איך דארזיך לוי קעניג.
איך אפך דען פֿארטאמא אונטערטהעניג:
אפן ליהגט מיהן פֿרעכטיגע קליידער פֿון,
און יעלט מיהן מויד דעם קעניגס פֿענערד,
און איינער רופט: „דיס איזט דער מאן,
„דען דער קעניג צו עהרען בעגעהרש.“
איין זאגט דער קעניג, געהסט דו איר פֿבער אייליג,

בייח איר מייז לז'ן רייטען סללעווייל לז שפיעט :

המן.

עס טהוט איר, איין מייד,
זעלבסט הערנליך לייד —
מיך האב' ביין קעניג
מויך פֿאַר'ן געבעטען מונטערטהעניג.
'ס העלפֿט אבער פֿאמיל ניקס,
ער אום רייטען, איינער זיקס!

מרדכי.

נו יי, וואס ליגט 'ן הסדרן דרמהן;
ווען מיך חס ושלום ברעך ס במהן?
פֿדער מיך טלאג איר מין קאפֿל ס לאך;
ער מייז מין טטמנד פֿאַך נאך,
און טוט חודשה ס קואידיע דרויז אפֿכען,
און העלט זיך דערלז דיוז זייטען פֿאַר לאכען;
זאגט: וואָריס זאָלל מיך יוטט רייטען?
וואָס זאָלל דען דער שטות בעדייטען? —

המן.

זאָלע וועטטער! עז אום פֿבער זיין,
פֿאָלגט איר, און ווילליגט איין.
דער קעניג טהוט'ן דאָך וואָס גוטס;
געלט, אענדלע! ער טהוטס?

מרדכי.

וואָס האָב מיך פֿבער געטוין,

פֿ איה! וואָס וויל דער דו, דער רשע?

המן.

ער מוז פֿבער פֿ פֿלייסיגס אענדלע.

מרדכי.

דער האָט ווידער ניין גזעהי מין קענדלע,
מז טוין ווידער שיכור,
דער כּופּר בעיקור.

(לחסי)

נו — וואָס זאָל דען זיין?
וואָס פֿיהרט דיהן האַררן לז איר ריין?

המן.

הער ער! האָט ער דען ניט פֿ פֿרייד,
ווען ער טויל פֿן טעהן גיילע רייט?

מרדכי.

וויא? וואָס? מיר זאָל רייטען?
יט דענקען מיר גער ניט דיע לייטען,
דאָ מיר קומע בין פֿיל פֿ גייל,
פֿס וויא מין איין ליהבען פֿ נעהנליגס אויל.
האָ מיר איך גזעלט מויל איין טמטע איין פֿעערד,
מון דו בין מיר נול קומע — פֿערקעהרט,
פּואס, האָ מיר געהאט, אן שוואַרץ טמל'ן אן לאַפּס,
דו וואָר מיר נאָך פֿ קלעהן יינגלע דער האַפּס.
אינעם פֿבער בין מיר לאווד ימים פֿ נעלטער ייד,

דא: אַמכט דאָך איר משתע — פֿאַקטען.
דער פֿאַררין! דיר גרינגע ביר!
דא: וויל איר אַמסטען איר?
אַבער וואָס, איך וויל דיר שוין געבען,
איך וויל דיר ווייטען: אַדזשורוש זאל איר אין דיר
פֿערלעהבען.

(אין עקספּאַסע.)

פֿייער חן פֿאַס וויל איך טפּרילנען,
אויף אַמסטען איר דיר איין אוטה —
להכעיס קוין איך איר נאָך אַ גערנעטא טפּילנען,
און פֿון דער אַמפּאָ אורקה — אַ הוט.
האָ, אַ טויט וויל איר דיר טרעלנען.
דיר, אונד הייז איר אַמפּאָ אַלע;
שבת טוה איך איין נישט הייטלע חוים:עלנען,
און גיה דרינגע איר דער — בלה —
(שעלל אַב.)

(מרדכי'ס וואָהנען, ער איז אונד לערנש.)
מאי טעמא? — אַמפּאָ: איז דער טעם?

המן (שטעקט דען קאָפּף אור פֿהירע הערין.)

איין:עעל, ער איז דערהאַטען.

מרדכי.

ניקט אַער נאָהן, בלייבט איר אַבער קשה?
(ער ערבליקט המן.)

ווער זענד זיין היהנער, און זיין גענט?
וואו איזט איהנט דען הער? ווער קענט'ס?
מיין האט ער דיא קיין דערנויטט —
דא האט ער וואו רעכטט וועג גפיטט?
דען דרעק קאן אפן דאך פֿון איהן רונטער שטבען •
זי מיין חיינפֿאלל זאלל אַ אענט האבען,
דאז הייסט אַ גוטטע, דאז מיז אַ גטאמק;
וויא מהנער, דער רוס גיט איט'ן לומרעכזאק •
פֿערלעבט זיך אין דען ניבבעס, אין דען בוינזיכט;
אין דען עלענד, אין דען פֿענעגזיכט •
(וויא געהעס פֿאר דען שטינעל.)

גאטט בעהיהט!
ווען מיך איך בעטראכט,
מיז דאך אַ נונטערטיעד •
וויא טייג מונד נאכט •
ווייט פֿאר אַ ווייסינג האט איין הויט,
און וויא גאלטנט בין מיך געבויט:
איין הענדלע, איין פֿיסלע,
איין איינע, איין ניסלע •
איין חויכען, איין לעהן,
איין הו-גריהבלע — וויא טעהן •
איין פֿרעסן, איין האלז,
וויא טעהן איזט ניכט פֿלז •
און פֿאן איין אנדרע זאכען,
דא וילל מיך גאר קאהן לארעמע אפֿבען •
פֿלער דער קריספעל פֿיט דאך גאנט פֿערזאקטען •

פאגט איר דען ניכט דער שפיגעל,
 דאס נאטור ניכט איט גיילע
 איר חויפֿגעדריקט דער טעהנהייט זיעגעל,
 חונד איר פֿערליהען טויזענד ריילע,
 חונד דאך האט ער איר ניכט בעגעהרט,
 קומט געווינדיגט, איר לויט בעטרעכטען.
 משהלען! ווער ניכט לויט טעללען ווייט — איין ווערטה,
 דען קאן איר נור — פֿערטעכטען.
 (שפאלץ אבי)

(איין מערכען, גאנץ שליכט געקליידעט, קאממט.)
 איינטווייהגען, איר גיה וויליג, חונדערדערטען,
 פֿון דוי, ווידער פֿאטט.
 אין היממעל ווערן דיא איהען גאלטעסען,
 פאגט איר דאך פֿאן חייט טפריכוואטט.
 דרום גיה איר פֿאך אין דער שטילזען
 חידער האפט, לויט איין — אעממע,
 מענטש ווער גאטטעס ווילען,
 העט ער איר שוין אעממען — נעממע.
 (אבי)

צעטולפע

(קאממט הערונג, גאנץ עלעגאנט געקליידעט.)
 ווייט? אין איר זאל אפן זיך ניט פֿערלעבען?
 איר, איר, האט ער אפן קארעב געבען!
 און דאס רודט פֿיהפעלע, דאס גפאלטן!
 חטט דאס ראפֿ-נעהמלי וויל ער בעהאלטען!
 ווערן? ווערן חייט איט דעהן דען דערהער?
 פֿון וויט פֿאר פֿאמיליע חייט איהנט דען הער?

חייך וילל זעהי, וואסו חייך דערנו טוב,
די הויזען לאמאט דאך מללעם לאמאט.
(ער געהעט אין דאז הויז, הרבונה פאלט איהם.)

הרבונה.

אז וויה! וויה שטעקקען איר חין פ מרמה.

(צימער אים פאללאזט. איינע שענע קאממס, אים גרעווען
שטאמט געקליידעט, אונטער ביידען ארמען ביכער.)

חייך בענייד דיר, אכחך! ניכט דיין גליק;
וילל, גערן געהע חייך — לוריק,
איינען ליבעטן ריכטיגן האב' חייך ווידער,
איינען העררליכען געהע, מונד בירגערט ליבער,
הא, שיקוט! נון ספרעכ' חייך דיר האהן;
חייך געה' מונד' לעז' שילערס — רעזיגנאציע!
(אב.)

(איינע אנדערע שענע קאממס, מיט איינער גיטאדע אונד
איינען פאק נאמענבלעטער אונטער דעם ארם.)

נון, וואהלאן! זא אום חייך טיידען,
הא, במרבה! פהנע גלייכען,
ניכט איין אפמאכט! ניכט איין היידען
קאנטען דאז לעזעהערן ערלייכען.
זא קאמאט, מיהר גרעסען גייטער! דען מיר בייז חייך
חייט זעליגקייט, חייט — וואנע;
מיר מיהר זייד איין היממעל רייך,
זייד איין ליכט — איינע זאנע.
(אב.)

(זי קאממט ווידער איינע, מיט איינעם שטעל אין דער האנד.)

חרבונה! זאמאט: וואריס דעט איהר דען זוי זעהר?

חרבונה.

ר' מרדכי ליהב! וואס איז דאס פאר א צרה,
איר פראגע יידען, זען נעביך מאלע א פרה!
המין, דער רשע, און זיין ניקטוואגער זרש,
העס מסירות מהגיהבן ביים אחשוורוש.
דער האט דרוק אונזער אונטערגאנג בטאמטען.
גאטט ערבארט, איר ווארן מאלע דערטאמטען,
אער האט אונז לוי קרעפליך,
אער לעפסט אונז אין טרעפליך
דאס בלוט פאר — און טינד
אונז מאלע, איר ווייב און קינד!

מרדכי.

טעלל! טעט נאר ניט זוי אונטערטאמטען.

התך. (שרייעם.)

אוי וויה! איך בין טוין דערטאמטען
איך בין טוין א קרעפליך,
איך בין טוין א לעפליך,
איך בין טוין א טרעפליך.
אוי וויה! אוי וויה! איין קעפליך.
(לויפ אב.)

מרדכי.

דוי גיהט נאר איר דין אין דער טוב.

קואמט מללעט לוי אומלעבן מן פריהגט ז
וואס זיך בעפיהט, וואס זיך דען ווילל
פאר אימה, מיז מללעט איינליך טיילל,
אחשווריש קואמט איהר גאר נאמער פון דער זייט,
מן פערברענגט איהר זיין לייט.
דער האקט איבער איהר, מן טויט פארנדליך אומברו-
טען,

איהר וואלט זעהי ר' מרדכי, לוי גוטען! —

מרדכי

התך! דאס שטיהט נאך ווייט מן פעלד,
דאס קואמט מויל דיהן דוי איבען פהן;
דער קען מללעט אפכען מן דער וועלט,
דער אפכט קלמהנע גרוי, מן גרוינע קלמהן.

התך

איך האבט פאר פאר געוויהט געהערט,
דאס אחשווריש נאך דיך בעגעהרט,
מן דיך אנדערע זאלל אער מללע ווידער האומלעגן.
חרבונה (קאממט געלויפן, שלעגט דיך הענדע איבערן
קאפף צוואממען.)

אפסט מוני שרייט, אפסט מוני קלמגען,
אפסט זאלל זיך מרחם זיין! איר ווארן מללע דערטלמגען.

מרדכי

אפן אפסט וויללען! וואס מני דוי דעראעהר?

פֿ נוהר דיא שפֿיהלט דיא טעגמטע אופרעטיקקליך,
חיבערלויגען איט פֿלמֿהר דאס ניט דרויף זבלי דיא
איקליך —

חין דיא טשיגעל קען אער זיך זעהי פֿון אונטן ביז
אויבען .

און חין דער היהך דוי הענגע דרויבען
דיא פֿארטרעטער רוס פֿון דיא פֿלטע שרדות,
דערלויטען שטענגע טטהעניגע עבודי זרות .
חין עקק טטיהט פֿ פֿאפסעלע פֿון פֿ מיפען,
און פֿ קאגעביע, 'ט דאך יוי פֿ מלכה דרויף טלויפען
געמולנעטער זען חייך חויף דיא מענד,
אער זאל ניט אמהנע, פֿט דיא זען פֿון אענטעני
העט .

וויא דיא קינדער ישראל חויז מצרים גענגע,
און דיא מרגלים דיא ווינטרויבען ברענגע .
נאך אעהר זאלכע פֿלטע גשיכטים,
און פֿאך, וואו ערשט גטעהי פֿאר וויכען חויז,
זוי פֿון דער פֿרמלנעטע רעוואלוציהן,
און וויא גמפֿאליהן קואאט פֿון טרוהן .
איט יוהויהלען חויז זיח גאנץ בעהענגט,
דיא האט מיהר אדזשורוש טוין גטענקט .
פֿ טגוהר פֿעהרליך האט זיח פֿהן,
דיא חויז לפחות מאה אלפים ווערטה פֿלמֿהן,
ר' מרדכי זינעב! דיא העכץ חייך פֿ גריהט,
דאס זען פֿואאערט, וויא דיא מצה - קליהט —
זען זיח זיך ריהרט, ווען זיח זיך ריהגט .

בגתן אונד תרש הענגע פן גמלינג טוין.
דיהן המן מעכט איך ערטט דו זעהי.
נו, וואסזיט מיז קען נאך גטעהי.

התך. (קאממט)

ר' מרדכי! מיינער אסתר לאסט איך גריהסען,
מיהבען בין איך דרויבען ביז חיהר געויהסען.

מרדכי. (שמעלל-)

התך! וואסגט איר גטווינד,
וואסזיט מעכט, וויז גיהטס דיהן גוטען קינד?

התך.

וואסזיט טייטש? וואסזיט זיז מעכט?
אואבטריע! זיז טייטש, קוטטערט חון לאסט.
זעלזט מיהר נאָהר זעהי, וויז זיז חין גאָלד חון זילבער
גיהט.

חון וויז פרעכטיג דאס ביז מיהר שטיהט.
דו שטעננע איך עבעט קואוהטער חון שיהנע טיטליך,
לון פאפוללען ליגען דרויף גאָלדיגע קעהרויטליך,
פאך שטעננע דרויף פאָלעלמהנענע היעסעליך איז
שאטקקען.

דערויהבען שטיהט פא גאָלדיג לעפאָהרע בעקקען:
דאס זיז אסור גאָר ניט לון שטעללען,
דאס האָט זיז נאָהר, פא ביסלע דיז הענד לון זעללען.
חויפ'ן ערדטבוירען קעננעט מער עסטען.
העלפענפאניגע שטיהל, האַנדבראָד איז גאָלדיגע
טרעסטען.

צווייטער

טע זאך וואסער דרעה זאפעל זערווהטעהר!

ערזטער

ו גיה לו שטענל דך נאך פ יפהר דוי הער ?
גיה ליהבער אים ריין , שטיהלען איר פ פארטיה ,
לוי עססען מיר דאך נאך לו פריה .

צווייטער

ניין — ניין , הייט עס איך ביים לייטען :
איך אום גלייך נאך טיט — וועג רייטען .

ערזטער

הא! הא! אומט שוין וידער דאט נוי ;
ו נו , מיר גיב דיר איין הסנד דרוין ,
ס נאטט דיר קאהנער דאס קליהסלע מוין פאמסען ,
דיר מציאה טוט דיר ניט פליטה לפאמסען .
פאמג מיהר וויהגען איינער פ גרוהס .
מין גיה אים דוי ריין , אפאכען איר פ פאמלעפאמס .

צווייטער

איינטווייהגען , דו לפאסט איר מיר דאך קאהן רוח !
פאכער ניט לענגער , מיר פאמלעכע שעה .
(אב אינו קאפפעהוו .)

מרדכי

(קאממט ריא שפראסע הערונפער)

דיר לופה העס סאך מיהר זיין ,

חד בין נייט קוואטע, לונץ לימאער נויט °

ערזשטער.

ערליהל'ט רעכט, לייגענט נעהר נייט °
מיד הקב דיד דאך גזעהי גיהן איט —
(ער זאגט איהם עסוואו אינו אחר.)

צווייטער.

דאס איז אן חיינפאל; האסט געוויסן דין שטער-
מיד ואלל דערלזו ווערען, ווען'ס איז נאך °

ערזשטער.

טווייג נעהר טייל, ברויכסט איר ניקט ערליהלען °

צווייטער.

זיך, דו דרויבען ווען מיר דמפעט וויהלען,
דו זיך וויא'ס דו לוגיהט, וויא טאלל,
אלע פענטער ליגען איט נקיבות פאלל °

ערזשטער.

נו, גיה היהן, אפך זיח'ס ביטלע דיא קוהר.

צווייטער.

(געהט אויף דען פאללאט צו, אונד ציהם דען דאס.)
אמאזעל! שטע וואו זעהעט לע בקן טוהר.
האסט גזעהי, וויא זיח'ס זי פריינדליך גרוסען.

ערזשטער.

וואסט, מיר לאסט דיא קמנהנע פבסיהסען.

מאגד.

נאמן, איך דיהן מללעווייל פארנע ביין — שער.

(ווא געהען אבי.)

(צווייאל גאלאנס קאממען.)

ערוטער.

דו ביסט איר א פיינער בחור —

דו ביסט נאך א אנהן פון וואסט.

נאג, וואריסן ביסטו נישט דיהן קואמע דא?

דאס וואר דיר א העץ און א יאכט;

איר העסן דיר געשטער איבער דער ווידער געלעכט.

צווייטער.

ברודער! פערליי, עס טוהט איר רעכט לייט.

איך האטטע וואהרהאפטליך נישט לייט.

איך האטטע נאטהווענדיגע — געשעטען —

ערוטער.

דיא נעממע דיר פאר דיין כוחות, און דיין געשטען!

ברידערלע איר וויססען דאך טון —

דו האסט מללעקסט דיא הענדעללל — לו טון.

גאטט בעהיט, דו רייסט באריג און?

דו ביסט אאזל א גרויסער טפעקולאנט,

אאך נעהר רעכט סידות דרוי,

דו וואסט דאך, דיין טטיקליך זען איר בעקמאנט.

צווייטער.

אין עהר! איך וואר לו הוי,

זעלזט זיך זעהי, וויא מיהנס אוהלזט חון טטיקט,
זיין טחטטע האט מיהנס ערטט ע בייטעל גטטריקט,
זי איט זייד, חון קוהלעהרטע פעהרליך,
דאס ע זאטטער אעהר היע חיו, גלמאכ חיד טוועהרליך.
פללעהסנד חיות, חון עופות זען דרויף;
חויף טהן זיט האט'ס געמאכט דוהבאך, חויף דער
פנדער אמנהויף.

ס'חיו פלל חיות; ניקס וויא קוטטערן חון זאכען—
ע האללעסן עולם, קען מיהנס משוגע אמכען.
בין ערוב, ס'האט דוה חוצפה, חון ריהר קטהן פני
דער אאטט,
אז לויטער פראנלעט, איט'ן מלך חין פהנעס פאטט.

טהירצע

איינטווייהגען, דוי ליגט איר פאך ניקס דרטהן,
פא איינס קריהגט חויף דייטט, פדער פראנלעט
אפהן —

(אב מים פיגסי.)

פאקסי.

דער חיו פאך ס'קטורח טוין גטטויהגען.

(איינע מאגד קאממס.)

חוי, מאליבע! דוי געהט הער, לעסט'ך פרויהגען;
— וואטט, איר גענגע איט פונדער פללע לוחה —
זיט מיהר דען ניהער הינטען ביוח חיער פראטה?

איך האָב געטרעגן איין גוטעסטען אונטערלעך,
 א טיעפֿע חייב, ווי אער זינט האָט — קינדבעטט
 טיממעליך,

א גזונדען ברוטשלאַעק, חון הייַטען קיממעליך •
 דרייַ טיקקע, טועהרע, וואַרעאע רעק,
 חון חייבטן דרייַבער אַ גוטערמאָסטען — פֿאַעק;
 געוואַלקטע טאָריאָפֿיל, חון בויערן טוהק,
 ביז אַן האַלז נויף לוי גשטעקט דאָס טוהק •
 אַבער זינט דאָס ווי אַיטער פֿאַהטען —
 דו קריהאָטן זיט עבעס אַ ביכלע, איט אַ אַטהעל;
 דו קען אער זעהי, ווי זיט חין פֿאַריהם
 גענגע חון שטוננע, פֿון קאָפֿיל, ביז אַן דו פֿיהם •
 דו נאָך אַממען זיט אַהר קלאַמער — שניצלע —
 דו טעהנסטע וואַכען טוט איר איינס פֿערצינלע,
 זינט דעם זיט מאלע נעהגעבליק אַ נאָדע גוירא •

פֿאַקסי

ווי וואָס זאָל אער טוין, האָט אער דען אַ ברירה?
 זיט גענגע פֿהן יוי ריט פֿון האַלז,
 ביז אער זיט וואַכען אַמסט, וואָס זיט וואַלען מלז?
 איינס אַכט עבעס היינט אַ שטאַט •
 פֿון שטיק רונטער, האָט אַהנס פֿהן אַ קלאַמער •
 אַ זיכט, מאַבטריע, אַבער פֿאַך מווי היינט;
 נאָר שפּאַד, ווענ'ס דו זון אַהרטיינט •
 איט דוהן אַהדער מווי פֿאַך עבעס דעראַהער •
 מאלעס קעננ'ס; ניקס מווי לוי שטעהר • —

נו יי — דאז זען ס'ער איר דין רעכטע וואס מען?
זען איר א פיקטורעל זיך, ס'אל איר חולשת שיעור,
נאכן איר בלייב דער העכסט, דאס איז ניקס ס'ער איר!

פ'גסי

גיה זיך לו, זיך איר קאפן קינד;
דין קוואליטעטן טיהמען דאך נעהר — בלינד.

פ'אקסי

איינטיגהעט, בלינד הייז, בלינד הער.

(מאראם טהירצע קאמטס דא שטראסען הערונטער)

פ'גסי

גוט אפרינג, טהירצע, וואס איז דין ווערעהר?
וואו קומט זיך זי פריה טון הער?

טהירצע

איינט האב איר אפך אעטמען נויך דין פיהרען.
איר האט מורא, דאס הורג, לע טוט אוער דערפריהרן.
ווען איר איר גלייך אויפ'ן קאפף זעטט גשטעללט
האטט'ס ניקס וואס האט טהנליהגען — געוועלט.
דער ווינד באוואסט נאך זיך ווי;
דין אפכען זיך איר אפער פלוצלינג ניקס דרוי.
ווען זיך איר קענע טיהן גמלאנט טהנליהגען,
איז א חירוש, ווען זיך דערנויך פליס און קסטמהרן
קריהגען?

איר וואר טאט א אפדלע, איר וואר טאט קאפן — טאט

און פילן איר אים גוטלעך איין טאטען.
שוואט קבער טוב איר פאר דער סחורה ניקט פראטשען.
ספרים, טאטע היינט נישט מין טהימטער גיהן?
היינט איז דער איהוועהרט, היינט וואס — טיהן.

פאקסי.

פאקס, אפדאמ פייגלי איר וואר טוועהרליך קעננע,
אין איילע הינטען טוט נעביך פלענע!

פייגסי.

טו זיך זיך פאן איהגליכקייט פאן און גיה זיך אים,
זיך וואס זעהי, 'ט רייט'יר נישט —

פאקסי.

טו איר וואס זעהי ווען איר קען.
וואס גיהבען זיך היינט — דען?

פייגסי.

וואס זיך, איר איר ערשט בזיננע,
איר בין דערלע געוויסען קפט טאן דרינע.
יך זיך — 'ן פואפערניקקעל, פון טילזער —
דיך אויך, זאגטען זיך, איז פון ח איילזער —
זעלט זיך זעהי, וואס זיך העכט פאר דערלעזנע,
און זיך זיך פערטען דרינע אים קסנוהנע.

פאקסי.

וואס זיך, איר דיען שטיק היינט וואס געמסטען?

פֶּאָקֶסִי

ווי, א'ס פֿאַררען איר פֿאַר לוי ענג פֿאַר אײַן קלײַדער.
זיך אַהן פֿאַפֿטט, דיך באַהן פֿאַלען איר רונטער.
זיך עז דען פֿאַבער פֿאַ וואַנדער?

זיך קען זיך גער ניקס אַהר געניעמען!
די בן זיך פֿאַלעווייל בײַן קונטיטער געוויסען,
האָ איר נער עבעס געפֿאַנגט זיך אויף לוי נעמען.
זיך פֿאַנגע זיך לוי, זען זיך פֿאַפֿטט פֿאַר העממען.

(וואַ רייכס אַהר אײַנע פֿוטמע קאַנפֿאַקסי)

פֿיגסי

נאָ, נאָ, זיך פֿאַל זיך נײַט בערפֿאַבען.
זיבערהויפט. זיך אױס פֿאַר עבעס אַפֿטייגט האַבען.
זיך אַפֿר פֿאַר גונדע טעקען, פֿאַר איר זון אײַן
אַהן;

זיך העממען דיך גענלע אַפֿר פֿאַלעוויילע — דרעהן.
זיך עסמען איר פֿאַלע נאָבען זון פֿאַלע פֿריה,
ער פֿאַהנט, זיך פֿאַדערט פֿאַלען לוי קאַפֿיה.
טונסט טוב זיך פֿאַבער א'ס גענלע יאַהר ניקס פֿאַפֿטט.
ווי, זיכטי, דיך נאָרענבאָרגער זיך קוכען,
דיך גענלע בײַם איר לוי גוטען נײַט זיך,
דיך האָב זיך לוי גוטען פֿאַפֿטט זיך זיך.
פֿאַר זיך דער קוואַדיע דרינגע, זיך נאָרען
זיכטי איר זיך — פֿאַרדאָך נײַט זיך.
דאָ איר פֿאַר הונדער דער פֿאַפֿטט שטייגט,
זיך גיך זיך דערנאָכטען נײַט, זען אַהר — גיגט.

ר' ה'ב' ח'ד' ט'הנע ז'כען געהערט.
ר' א'הנע ס'כ' ד'ס' צ'רפת לשון
פ'ערט'הט ק'הנער היע ח'ן ש'ו'ש'ן.
ח'ר נ'קס, ד'ר נ'קס, ח'ן מ'לך ו'ע'ל'ען ז'א פ'ער.
ג'י'ט'ען.

ו'ט'ט, ח'יד' א'וס א'ער נ'כ' היינט ח'ן ל'פ'ט'ען
ס'ן העכ'ט'ען ג'מ'ינג הענגע,
ר'ס' נ'וכריכ'ט, א'וס ח'ד' ג'ז'יד, ח'ו'ס'ן ט'ל'ט' הי'ה'נ'ג.
ברענגע.
(א'ב.)

(פ'ארט'ס פ'יג'ס' א'ונד' מ'א'ר'א'ם פ'אק'ס'י בעגענען ז'ך א'י'נ'ג.)
פ'יג'ס'י.

ח'י, ח'יהר ד'יהנער, א'סד'פ'ס פ'ט'ק'ט'י!

פ'אק'ס'י.

ס'ך ע'א'פ'ע'ה'ל'ע ח'ד', א'סד'פ'ס פ'יג'ס'י.

פ'יג'ס'י.

ח'י'ג'ד'ה'ט'ס? ו'ט'ט' א'סכ'ט ח'יהר — ג'ז'ונד'ה'ט'ט?

פ'אק'ס'י.

ר'ט' ג'וט, ח'ו'א'ט'ט'פ'ה'נ'ס'ג'י'ט'ט, פ'ל'ל'פ'ט'ט' ז'י — א'ט'ט'!

פ'יג'ס'י.

ס'ן פ'ל'ל'פ'ט'ט' ט'ט'ט' ז'יס ח'ו'א'ב'ט'ר'יע, ט'יק ח'ן בר'ט'ד'ער.

אער וואלטט לוי גוטען — מלך.
 מיד קען מען נישט אער רעכט פֿאַסט.
 (ער וואלט ווילן)
 לוי שטייט מללעם ביים גאט.
 טאט איר נאך איין אסתרלי רעכט פֿאַסט.
 פֿאַרנאָך בין מיד חונדע המלך.
 דאס זכיה ווען מיד נער היהבעט,
 דאס מלכ'ט נאך בכבוד חוניהבעט.
 לוי, לוי, ווען גאטט ווילן המלך;
 דער רשע זעלעט נבעט — קלמטין.
 דער המלך איט זיין ניקטנוטליגע פרעה.
 (בגתן אונד תרש קאממען אין מענטשעל געהיללע דאס
 שטראסע הערונטער, אונד ווילן אים געשפרעכע בעגריפֿען.)
 נער זען דען מבער דאס לחמה?
 דאס מלכען יו זיט דאס גבאים ביי דער לבנה.
 זעננט אפשר גאט — טמיונע?
 (זיט קאממען געהער.)
 דאס הער ווילן זיט סודות אמכען;
 וואס סודות זען, גיט קמח גוטע — זאכען.
 מיד אכט נער וויטמען, וואס זיט וועלען.
 מלכ'ט מיד ווילן איר מלכען שטעלען,
 מיד אפֿך גשוונד דאס פֿאַגען לוי, מן טו טמכען,
 האמור יו קיין מיד עבעט המלכען.
 ער מאכט ווילן שלאפֿען. בגתן אונד תרש שפרעכען ווילן
 צוואמען, אונד געהען פֿאַרא בער. מלכ'ט שפרעכען ווילן.
 מן יו, דאס מלכ'ט דער מלכ'ט

נו שטעל'ט איהר איך נאך דוי הער ביי אפרינג פריה?
וויח פֿעט אום אער נאך טיקקען נאך מיין?

מיר צא

נו יי, וואטט, איר קואמע גלייך.
ציירע! גי לוי, אסך פֿאטט, איך ביטטיך!

דיא בעדכען

וואטט ס ביטלע איר גענוגע איטטיך.
(אללע אב.)

מרדכי

איך ווילל אסך נאך עבעס — טוין.
(ער געהעט אב.)

מעדכען

ווי גאטט! ס'טלפאטט יעבען טוין.
(לויפט אב.)

דריטע אבשניט

פֿרויער פלאטק. ר' מרדכי קאממט אין מאנפעל אונד
ברייפע הויכע. ער איזט מארגענס.

מרדכי

וואטט! וואטט! ס'איז קאלט.

מירצא.

גיה וועג, שווייג נעהר דו אפּקקעל;
האסט יוטט זוי פֿיעל שכל וויא דער גאָגעל.

מערכען.

פֿאָכער ספּאָטוט ער דער היט? אָפּסטער'ן דען אָפּפּעטען?
פֿאָדער טוטער'ן ווידער פֿערקפּפּעטען?

אסתר.

פֿאַר אָפּהר, איז גאָסור קאָהן שקר;
אָפּפּוט טוט ער מין אמת היט'ן — גיהגער?

התך.

אָפּפּוט טייטש? אָפּפּוט היט'ן גיהגער טוב?
פֿערטלויך גיט ער אַ גוטע היהנערזוב;
דערנויכעט, זיח האָט געוויהט פֿערגעססען;
אָפּפּוט ווילל זיח חויפֿ'ן טאָמס דען עססען?
ען איר דען ניט קאָהן יידען?
זיח אָפּפּוט זיך'ן כשר אָפּפּען, רופֿפּען און יעדען.
אָפּפּוט טוטין און אַ פּאָפּיער חיינויקלע,
פֿאָלע אַיטלעך און פֿאָבערס עסטי אַ שטיקקלע,
דאָס איז אַיזער אַ פּאָפּיער, דער איז ניט קלמאָה;
דיח אָפּפּוטלע אָפּפּוטלע האָט לוי גוטען — דאָהן.
(דער האָהן קרעהעט.)

גיהגערעגט! גיהגערעגט!

(מירצא'ס מאַן שטעקט דען קאָפּף אור פֿהירע הערליך.)

קאַראַ

גיהט דו ציירע טאך אַקרינג פֿריה?
(התך אונד ר' מרדכי קאָממען, ה תך מיט
אוינעם האָהן אויף דעם אַרם.)

מעדכען

אוי! ר' התך קואטט דער גיגעריגיה!

מרדכי

חצופה! נע! קריהגסט גלייך פֿהנע אויפֿ'ן אויל —

מירצא

אטנטאָכע! דאָס איז אַ גיהגער וואָס אַ גויל.
(דער האָהן קרעהעט.)
גיגעריגע! גיגעריגע!

מאָקא

דו הער! דער קארל קען פֿבער קריהע?

התך

דו היהבסין אַויל, דער איז אַ מציאה;

מירצא

אוי! אוי! וואָס דער זוי טוועהר איז.

ציירע

אפֿשר איז ער גאר מעוברת? —

בין אער זיך לון פֿהרען ברענגט וועטט פֿלעמילן לעהי.
דער מיהר מויעפֿיהרונג הפֿ מיד נאך ניט געהי.
הפֿלבע טיהג טוטי פֿן זיך טנאָקקלע און פֿוללען,
און ווען דיא אפֿאזעל פֿאטיק מי, לון פֿענטטער נאכ-
טער — גוללען.

זיכט ריבער, זיכט ניבער, וואו זיך הערפֿליגען.
טומעלט מין הויז רויף און רעה, פֿללע שטיהגען.
גיהט מין דער קיך, דיא גינדער פֿה לון טרעללען.
איטטאג, טוט זיך דיא גריהען פֿן טיט נער זעללען.
מיט פֿללען מיט זיך ניט לון פֿריהדען,
איבער פֿללע ווילל זיך בעפֿיהלען, ווילל זיך געביהטען.
און אסור קען זיך פֿ קפֿל מוילן מויען פֿאקקען? —
(איין קנאבע מיט איינער האנדלאַטערנע.)

קנאָבע

נו, וויא פֿאנג טעט מיהר'יך נאך ריבער הפֿקקען?
ער גיהט דער הפֿאפֿ רוס, מין פֿהן ברוואט!

מירצא

טוין רעכט, מיד וואר גלייך הפֿאפֿ קוואטע.
איבער פֿהל אום מיד זיין, פֿאָרנע און הינטען.
ער אפֿהנט געמיהט מיד אום מיד גמר פֿ שינדען?
וועטט — נעס מיט, פֿ בוטטערונקלע, און 2 לויט
לואריקליך.

(צו דעם מעדכען.)

מיט וואָהר? אַרשוריש ווילל מידער פֿ פֿרעה נעממע?
וואַריקליך?

וַאֲקַא

דיס צעטולכע האט ווידער קעהן פֿום ניט גשטעללט.

מאַקאַ

זיט האט געמאגט זיט האט ניט געוועלט.

וַאֲקַא

יוי! ווייל זיט איז געבליהבען יום טוב: טיק.

מיר צא

(האט דיא לעצטען וואָרשע געהערט.)

זיט ריהטען טיין פֿון פסח. וואַטט פֿאך די זיין זיין
ט נאָגענבליק.

האָב אסור נאָך קעהן יום טוב: טיק טאמלן!

(צו איהרער מאַכטער ציירע.)

גיהטטו גלייך האַמס? איך ברעך דיר'ן האַמס!
דו קריהגסט, קום נעהר האַמס

ער — טאמאגט דיר קרום און לאַהט.

שטרעקט דיר און גאנלען נאָבענד דו הער.

איט דער זאך איז עבעם דעראעהר?

פֿאך פֿאָלע ווילל איך זיט נעהר בחרפה אַטכען,

כל עולם ווילל איך דערליהלען איהר זאכען.

דער איהר גלייכעם איז נאָאער היע —

גאָטט! וואָס איך איט דער מוויטטיה פֿאָלע פֿריה.

ביז אער זיט לון בעטט רויז ברענגט וואַטט ניינע.

דערנאָך טרעטלטזי דו קינדער, ביז זיט גריינע —

וַאֲקֵא

וואס? טייטש? ווער אונז אױפֿגעלויגען האָט?
איר העכ געטענלט, אין פֿהנעס פֿעסט.

מֶאָקֵא

זיח העכ זיך מי פֿרנדליך מוס אונז געריסמען.
דיהן נייען טריהער האָט מיך אַ אױלע לעהי טענלען
אױסמען.

ווען איך האָב וועללען אַ ביסלע נעהר היהנועללען
האָט איך גלייך מידער פֿהנער גהאָט ביין פֿענלען!

קֶאָרֵא

און איך האָב גאר ניט קעננע אָן זינלען דענקען;
„אמאנעל! וואָללען זיח איר דאָס פֿערגניגען טענקען?“
מיט אַללע אינוט קוממע אַ שטודענט, אָדער אַ נאָפֿעליהר;
און העכ ניט גערוהט ביז איך איך איטזי אַנגאָטיהר.

מֶאָקֵא

די, העכט איהר גזעהי דיהן שיהן שטודענט?
ער האָט איך אסור, ניט פֿאױל געקענט —
יוסט האָט ער איר געמאכט זוי שיהנע קואסלימענדר
העמזין נעביך אַ הוללער גיהבען אָן אויךקסטענדרער,
דאָס איך געמאכט האָב גלייך ער בלייט.

צײַרע

איין דאָס איך אָבער גיהן, אַס מיט — לייט.

מאָקאָ

דאַמ: לאָס איך איר וואָ דער צעטולפֿע וויהרס אטכען.

זאָקאָ

גיה וועג! דו האָסט לויטער קרואאע — זעכען.
האָסטו נישט געהי מוים'ן לעלטן בפהל
וויס זיט מויוגעהי האָט, מין מיהר טעהל?

ציירע

פֿעריסו! האָטט דוי רעכט טענלער גיהבען?

מאָקאָ

מין וואָ? — פנים = ליד לון פֿערליהבען.

קאָראָ

דאַמ: וואָר דיר ע שטאַטט, מין ע פֿראַכט;
דאַמ: האָל מין לייב האָט מיהן געלאַכט.

מאָקאָ

וואָס טייטט, נוהבלער קעננס נישט זיין מין פֿעריס.

אמרת (פֿאַר ויד)

וויס מין איר פֿאַר אייך ווי מוואוס!

ציירע

זאָגט, לעסט אייך מאַוילע פֿרויגען:
ווער האָט אייך דען סלי אויסגעלויגען?

דאָס איז אַ פּרעכטיג ווינטערקלאָסער .

צוירע .

נאָ, דאָס איז אַ גאָנג פֿאַר רוחות ,

דאָס האָט שוין יעדע האַנד ,

יעדע קעכי און סלע פֿרעה .

קאַראַ, מאַקאַ, זאַקאַ

(שפּירצען צור פּוהידע הערליין .)

אָט איין פֿרה! און שטעקט דען איהר לעבן ?

קאַראַ .

וועטט פֿיהרס פֿאַך שוין געהערט ?

אָבער דאָס איז אַזוי דער איה ווערט !

דאָס וועטט אַ נויפֿעהי אַמבען ;

האָטטו שוין ביים פֿאַנדער דיין זעבען זעבען ?

אסתר .

י — קאַלע האָר זען באַל געבשט .

מאַקאַ .

איך האָ ייַ לו שוין נאָך אַ גאַנצער לעבן .

איין שוין הייטלע דאָס קענט'ר ,

אַללע דרייאַ .

די דאָס איט דיא גיהלע בענדער ?

דאָס לעבט דו דיר אסור דאָך ניט ענדער !

אָטט זעהי דיא שלומיאל, טע פֿערשענדער'ן .

פּטילל ווער קוואט, איז טוין ווידער דו דער אונקעל?

צוירע.

(שטירצט אונגעשמים העריון.)

ביסט זי פלעהן? אין דער דונקעל!
איין האָ איר אַרינג ניקס פֿהנלנליהגען:
אין גאנץ שווען קען איר קאָהן זאָטטען אַרינג
קריהגען!

אסתר.

נו, ליהג פֿהן דיין עטערנעלעס קלעיד,

צוירע.

זי דו האָב איר אַ בוקקעל דרינגע עיהלענבראָד *

אסתר.

ליהג דיין ניש דאָפֿעטעס פֿהן.

צוירע.

גיה וועג, ערשינער איר ניש דו דרעהן,
דאָס איז אַ געמאָד! דאָס איז אַ טאָליע!
זי זאָלל אער פֿהן זיין זאָך אמכען כליה?
דאָס הורג-לע! דער עלענד! דער וואָרם!
האָט איר'ס אין גרונד ניין פֿערדאָרם!
איר האָט איר'ס אָבער פֿעטט פֿאָך פֿאָרגענומען:
פֿון היינט טוט איר ניקס פֿון לייב אעהר קוואט.

אסתר.

זי ליהג פֿהן דיין טובעס,

איין גיה חיד לו מעריב בזמנה, קוסן גלייך ווידער העסן •
דוהר גיהט חיהר נישט פאך איט?
וואס טייטש, וואריסן נישט?

(ביידע אב.)

אסתר (עלליין.)

גיה חיד נישט?
גיה חיד יי?
גיה חיד איט?
בלייב חיד דו?
וויסן חיד'ס אפך,
זאגן אהנס איר,
אב דיא זאך,
פיד פראביער?
פראביער חיד'ס
חון גיה פאטט;
פערליער חיד'ס,
חיד פון גאטט!
קען אפד זיין
פיד געוויננ'ס,
געמא'ן איין,
חון חיד בינס.
נו איינטוהיגען,
חיד גיה פאטט •
דיינען זיגען
גיב איר — גאטט! —

„פאלע חס ושלום זען איהגליד.“
איר הענטען דאָסען חוץ גאר ניקס לעכען.
ווען גאָטט וויל, קען ער אלעס אַפּען.
לעס זיך זיך געהר ניט זיין לעמד,
זיך זיך אַזאָבשריע דיק און ברמד.
זיך אַזאָבשריע ווי אַ קאַטטען,
קען אַזאָבשריע אַזאָבשריע און אַזאָבשריע.
האַטט ברוך השם איהר גרמאדע געלעדער.
זיך ניט אַזאָבשריע און דאָס פיהדער.
פיהרט אונד ליענט, אַזאָבשריע גוט.
האַט אַזאָבשריע בַּמקקען, ווי אַזאָבשריע און בלוט.
קען גוט קאַכען, אַזאָבשריע און ניהע,
זיך אַזאָבשריע אַזאָבשריע אַזאָבשריע
גזונד און פרייט,
און אַ קלמניגקאט פון דער משפחה — קיש —

מרדכי

וואָס זאָל איך טוין, אַזאָבשריע!
איך אום דאָס אַזאָבשריע, האָב קאַהן ברירה.
דרום שטיי נאָך אַזאָבשריע פרייט חוץ,
איך גיה זעלבסט גלעבחה, אַזאָבשריע נויך.
זאָבשריע אַזאָבשריע לייב ניט, ווער דו ביסט,
אַזאָבשריע אַזאָבשריע קריסט,
אַזאָבשריע אַזאָבשריע אַזאָבשריע,
אַזאָבשריע אַזאָבשריע אַזאָבשריע,
איך האָב נאָך דרוין אין טעם.

מון לו געביעטען, איבער לייט מון לאנד.
אמאג זיח, ווער זיח דען אעהר ווערטה
דאז זיח גענגעט, מויל גאטטעס ערד,
ווען זיח זיך טעט נאך לענגער ביינע
א וואטטע לאטעריע לו געווינע ? —

אסתר.

נו יי אייך איז קמהן אונטערשיעד,
א טרוהן, אדער א בארכעסבריעד!
א איהאקיוועלע, אדער א קרוין,
בייח אייך איז עז לייכט געטוין.
פאר אייך איז דאז נאך א גטפאם,
אחשורוש טטיהט פאר פיעל לו הייך דיח נאפאם.
יי — דער האט קמהן קלמהן — טאמאן,
דער וואט לאפאפאן, איך פון וועלקערהאלן
דזי נעאמע, מון מויל'ן טרוהן גטווינד זעלנען?
נעהן, זיי פיעל חסד טו איך איר ניט זעלנען.
אייך האב יי ניקס פארנע מון ניקס הינטען.

התך.

טוויג זיח, טוב זיח זיך נאך ניט פערזינדען.
דען א מאל זיכט ניט נעהר מויל'ן געלד,
זיח'ס אלגעווייל בעוונות איז בייח דער וועלט!
גיה זיח לו, זיח איז א נאדל,
עס האט פאז גאטט עליי השלום איין האררלי
א טאריכוואטט, מון דאס טיהגליד:

מערכען.

(ווישט זיך עכנפֿאלל דיא אוועק.)

נאָה, דיא לוויה־פֿעל בייזען גאָר לוי פֿריג.
דאָס אַער דוי גריינע אומ איז קאָהן וואַנדער.

התך.

זעכט אַ אויל, דיא לוויה־פֿעל טענעם,
האָב מיך געמאָהנט דיא צרות זענעם,
דאָס אומ דיא פֿאָגען זיי איבערלפֿאָען.

מערכען.

(צויגט אויף דיא צוויבעל.)

דוי זיגען דיא צרות דריינע אין המפֿאָען.
און דיא שברי לב זיגען סאָך דערביי,
דיא אפֿכען דאָס איר גריינע אעססען פֿאלע דריי!

התך.

איין אומ איך ערשט איבער דאָ גריינע אפֿכען.
(אללע פֿיער לאָכען לויפֿן.)

אָבער אומא העלפֿטס, דוי איז ניקס לוי אפֿכען.
אסתר פֿאָג זי איר, און גיה זי אפֿך נוי.
וואָס האָט זי פֿאָר אַ הוצאות דרוין?
נאָרדלי, וואָס האָט זי לוי פֿערלעהרען?
זי איז קאָהן טאָטבעלי, טוב זי איז זיך נישט זיי ליהרען.
א אענט אומ דאָ זייערע טון:
א קאָמיגקאָט אויפֿ'ן קאָסל אַ קרוין,
און אַ לעפֿטער אין דער המנד.

אייער טוהלאנטעלז און קרעהגען?
און ווער דאז עססען אין מיהעלע טראגען?
א, נא — בייח איך וילל איך באייבען
עוויג פריאפעלז וועלקערן — און פארבעלז — רייבען.

מרדכי

אסתרלע טווייג! דו אפכסט איך זיי וואס
טונסט, וויא א בוטטערעקקלע!
גלחב איר איך גיהבעט פיעל דרום אס
קענט איך דיר נעהר פערטעקקלע.
אבער וואס העלפט, איך דאס ניט טוין;
איין קינד! א געהט אסור ניט מהן.
זיך א קואט איר א גריינע אסך טוין
ווען איך דענק נעהר — דרמהן.
(ער ווישט זיך ריא אויגען.)

אסתר

האלט, אונקעל! איר א' שפרינגט דאזי האל!
זעכט איר קואט אסך דאזי גריינע.
נו דוי ליגט טוין, פון איין וויינע
א פעללען טרעהרן, מוילן פריאפעלז סלסל —
(וויא ווישט זיך עבענפאללז ריא אויגען.)

מרדכי

אך! איר שטענע דא האר לו באדיג!
וויא איר דא טרעהרען אפאפען — רונטער:

התך (צו אסתר.)

זיכטוי, דאָס איז ווידער פארום אַ גשיידינג;
אדאָרש האָט זיך היינט ערשט רעספּליהרט,
דרום האָט אַערס היע ערשט פּוסליהרט.
פאָבער דרוקקען האָט אַערס נאָך ניט געקענט,
וואָס זי זעהי אַפּרינג קואטם חין קרושפּענדענט.
נו וועגס פאָבער אַ אוילע שטיהט דו דרינגע,
וואָס זי זיך דאָך אסור ניאער — בזינגע.

אסתר.

וואָריס ניט? — מיך ביזן איך נאָך טאָ.

התך.

זי — אַער וואָרט איהר דרמהנברענגע אַ שאַפּל.
אן מלך דאָך אַער ניט זיין זי ווידערשפּינג;
אן איין זיח זיח ניט זי חייגענינג.
גיה זיח לוי אסתר, אַפּך זיח קאָהן זעטע פאָססען.

אסתר (צו מרדכי.)

זיח, חונקעל! מיך זעלסט איך פּערפאָססען?
ווער זאָל איך דען דיח וואָסטשפּאַט פּיהרען?
ווער אייער קאָפּיה אפּכען? דאָס אייער שיהרען?
ווער אייד, קאָכען, ניהע, שטריקקען שטאָפּען?
אייער ברענדעדיג חון קאָפּדער חויקאָפּען?
ווער אייד וועטען, בעהגלע, אפּנגע?
פאָלע פּרייטיג נויכאיטפּאָ רויז אפּנגע

מרדכי.

נו, 'ס קואט פלעט פון גאטט.
פאבער איך גלמב פון דער גטיכטע קאהן אקטט,
גיה לו, דורמאן איז ניקס,
דאמז איז פא חלום, דאמז איז פא גיקס!

מעדבען.

זעכט ביים דיהן בלויזען הימאל פון פללעכטיגען —

מרדכי.

דוי הער דיא שבעות פון דיהן ניעדערטרעכטיגען
ביזט גלייך טטילן, דו קלעהנס הורג-לג, דו!
נו, אסתערלע, וואס זאגסט דען דו דערלן?

אסתר.

וואס טייטס, וואס איך דערלן זאג?
איך שוועהר'ן ביים דיהן פריאפעליסטאג,
און ביים דיהן וועלקערהאלן פון גאטט,
איך גלמב פון דער גאנצע גטיכטע קאהן אקטט.
דאס האט געוויס פאנער געהאלטען פאר פא נאכר;
אי פא מלך, זי פא גרויזער הערר
נעמט גלייך זי פאנע, נעהר מן הבא בירו;
דאס וועהר עבעס פא נייע אודע.
לעסט איד נעהר איט דיא חלומות גיהן,
אפריק טוט ניקס דערפאן אין וואכענבלעטלע שטיהן;
זאגט, אפריק שטיהט ניט אין דער לייטינג?

פֿאַר אַיבעראַמטא וויססטען זיך גאָר נאָכער וואָס זיך
וועללען?

זייערען זיך נישט דאָס פֿאַרען,
אמאָנע זיך העכט זיך פֿאַרען דערשפּאַרען.
(דאָס מעדכען אונד דאָס שטירצען צור פֿהירע הערליך.)

מעדכען.

נו העטט איהרס געהערט וואָס זיך וועללען?
אמאָנע זיך פֿאַרען פֿריה . . . . .

אמאָנע. (איינפֿאַללענד)

וואָס, — איז עס איהרס געהערט היינט?

מעדכען.

נאָכן עבעס אונדערשט. דאָס הערט:
דער מלך וויל, דער בעגעהרט,
דאָס אמאָנע זיך פֿאַרען פֿריה,
זי פֿיעל אפּפֿאַרען זען זיך שווען היינט
זיך טאָס נאָך קוואַטע זעללען,
און זעללען זיך פֿאַרען שטעללען.
זאָלע פֿון פֿופֿלעהי ביי נאָכפֿאַרען יאָהר
אום אער איהן שטעללען פֿאַר,
פֿון איז אמאָנע דרוגטער דאָס גפֿאַללען,
זי וויל ער זיך גלייך פֿאַרען ע פֿריה בעהפֿאַללען.

אמאָנע.

אוי! ווער דאָס דאָס מול האָט!

פֿרעמדע קאזדיסנרען ריין,
איט געלעטפרינגערליך פֿדער דאָקקען
פֿין דער באַזיע גאָקקען?
"זי טוט אער איט דיהן הבל חבלים
ע נאָגענבליק פֿהן פֿנדערער חלום!
אזא אער פֿאַלע שטות דען גוקקען?
דעננע דיר דיין באַפֿר קרייזערליך פֿאַך שוין יוקקען?
(ער ווילעט זיך צום.)
זיז כה אחיה! דאָך געלפֿפֿען פֿאַטט,
דוי העטטיר'ס שטיהן שוין דאָס
איט'ן פֿין געלפֿרעאע.
גאָטט זאָל זיך דערבאָרעאע!
וואָס זיז דאָס פֿאַלעווייל פֿאַר אַ דור
גיהט זי ניקס פֿין קאָסל רוס נאָר
וויא שטות, פֿון נאָררענמפֿאַסמען,
פֿון וויא אער זיז רעכט חוילגעלפֿסמען.
ניקס פֿון וואָללעטט, פֿון פֿערגניגען,
פֿון פֿהן וואָטטמהויז פֿין פֿנדערן ליהגען!
רעטמען, זייען, פֿוללען, שפּיהנען,
ליהבען האָרר גאָטט, דיא טהיג פֿבטטהעלען.
קס וויא לויטער חוצפה ליהדליך זינגע
לי עולם פֿין גזיכט ניין טשרינגע.
ע ספר פֿהנלעזעהי זיז פֿהן עבירה!
פֿאַלע נאָגענבליק פֿהן פֿנדערע נזירה;
דוי זיז אַ קאָרנע, דוי אַ קרענלע,
דוי אַ קואַדיע, דוי אַ טענלע.

פֿרײַז דײַך טאָטע, פֿרײַז דײַך אַעמאָע!
חײַנער צעטולפֿע חײַזט — טרוואַסן.

(אַב.)

צווייטער אַבשניט

מרדכי'ס וואָהנונג.

(אסתר זיצט אונד געהערט. ר' מרדכי שטעהט
אם פֿענומער אונד לערנט. איין מעדכען פֿאַן צעהען בײַ
צוועלף יאהר זיצט אונד שניידעט צוויבעל אין איינען מאָפֿף
הינײַט.)

מרדכי.

וואָס טוט מער טוין ווידער אויסקלוגלע?
דו קלאָהנס פֿרויג פֿ אדל דו אונטען דאָ יינגלע.
(דאָ מעדכען לויפֿט אָן דאָ פֿענומער, רופֿט הינומער, דאָן
צו ר' מרדכי.)

מעדכען.

זי דאָ: האָטס פֿאַך ניט געהערט.
וואָטס חײַך זיך זעלבסט, וואָ מער בעגעהרט.

מרדכי.

בלייב נאָך דו, עס וואָרען קוואַע זיין

און ווען ערשט דערלע קאממען איין קליידר .
איין ווייטלייך , איין שפיללען ;
און אן דיא הענד , איין פֿינגערליך בליללען .
דער ווארט דאז אונד , און דיא מויכען מויפֿריימען ,
ווען איך וואר אלל איין חפצות וויימען .
און ווען ער איין גזיכט ערשט שויט —
פֿאהרט ער גאר מוז דער הויט !
איבער איין גשיקליכקייט , דוי ווערד ער קאָללען ;
דוי איט ווילל איכ'ן דיא לייט פֿערקאָללען .
איך ווייס'ן איין אנהלען , איין שטיקקען ,
שפיעל איט'ן מאַריאט מון פֿ ביזלע לויקקען .
זען איך פֿאך היהן אן קלמפֿיהר ,
אונד שפיעל מוז'ן פואפערניקקען , דיא אובערטהיר .
מויפֿ'ן קאָפֿל ווערד ער זיך דריעבער שטעללען ;
און קאהן אנדערע אעהר מהנזעהי וועללען .
דיא ווערען דיא שניעבעליך ,
שפיללניג , וויא דיא גיעבעליך ,
דער לו פֿערליהגען ,
אונד באלל עטוואַ אנדערשט קריהגען !

(אין עקסמאסע .)

מבער העטט נער דען פֿאהסער ;
טעט נער רעכט טיהבען .
אדוואַדוויש דער גראַסער !
ווערד איך דערהיהבען .
יח איך , איך אומ ער נעאמע ,
איך קאָס מין טריואסיה !

דיח זענד עטוואס וויטער וועטטיק!
וואסס ער ווילל ניין — ווילל זיח גרייד ווי —
ווען ער זאכט גריהן — זאכט זיח בלוי —
איך לאס זיח פבער אבלאספאע, און טווייג שטייל.
דערנאך טוה איך דאך ערשט וואס איך ווילל.
אמן האט געווייהם אלע טאמך דאז גליק?
נאכן — ניין — קאכן לעהע גייל האלטען איך לוריק.
איך אום נעהר פנשטעללען איט דער אהאכט,
דאס זי'ס דיהן וועכטער פֿיין זאכט —
פונקטע און א פֿיער
זאלל ער פאמערן מן דיהן טהיר. —
(נאך איינער קורצען פויזע.)
ווען איך היינט נאכט נור העטט
דען מואגלונג איט מענטשען אין בעטט, *
קעננטיכ'ס, איין ביסלע דאריך געהן;
דען געווייהם טוטט דזי טטעהן,
איח מער זיך בייח דיח הויכע זאלל אויפֿפֿיהרען
דאז קעננט איך אלעס היינט נאכט פראויהרען.
פבער וואס העלפֿטס! וואס זאלל איך טוין?
דיח ביבליטיהקען זענד אלע לו טוין;
איך ווילל נור דעהער געהן אין דער העללונג,
אונד איר אבאערנען פֿ פאמער טענע שטעללונג.
(זיח געהעט אן דען שפיגעל.)
הארדליך צעטולפֿע — דו ברויכסט זיכטס ווייטער.

---

* קניגעז ווערק איבער דען מואגלונג איט מענטשען.

(צו צעטולפע.)

מון דו, קלימער נוכער ווייטער,
אָהר ליבער מיין מנחה — מיט גטיידער!

צעטולפע.

שאַן רעכט! איך ווער גלייך דאָ פֿעטטיק זיין,

רעקא.

יין דערמיטן שלופערטט דיא אַמאָעל ווידער ניין —

דרייא ווייבער.

(רופֿען צור פֿהירע הערליין:)

רעקא! גיהט זיך מ'בילע איט דווי דאָס?

רעקא.

יין — איך בין פֿרוי, דאָס איך מ'בילע פֿון איר קומ'ן
(אַב.)

צעטולפע.

(שפּרינגט אויף פֿאַם קלאַפֿיר.)

מיין האַט דאָך שטאַלע דאָ: געקלייבן פֿון ענד;

בייט דער מיט פֿאַלעס אומגעטענד.

דאָ: ענד טבער עטוואָ פֿאַסטען;

וואָרום ווילל זיך איך ניט פֿאַר הייזן פֿאַסטען?

נאָ יא! דאָ ווער טענער וויא טעהן,

ווען איך ניט הייזן זעללט געהן.

טבער דיא וואָרן מיין איהר ליבערן ניט פֿעטטיק;

דאז קינד

(הונמער דעם מיטשע פֿעללט שנעלל איין;)

איין בוך! — פֿ חיה איין בוך! איין בוך!

רעקא

צעפֿירעטטע! גטווינד, מ' קינד ווילל אויפֿן
היעפֿעללע —

צעפֿירעטטע

גלייד. צעטולפע, למנג זיח איר פֿ לוויהפֿעללע;
אפֿך זיח פֿאָטט, חיד ווילל מיינברענגע.

צעטולפע

חיד ווייס פֿיעל, וואו זיח זעננע.

צעפֿירעטטע

(צעשט דאז קינד פֿארט. אים פֿארטגען צו צעטולפע.)
דיח זילט אָבער אָפֿך וויח פֿהנגענאָהגעלט;
דיח טטיהט ניט אויף, מענס אויף חיהר האָהגעלט.
אויטוואָהגען, אָס זיח מ' בלייבען —
(אב.)

רעקא

(דופֿט צום פֿעטשער הונט;)

אפֿטט חיד ווילל מיינער גאטטענטערפֿאָך שוין פֿער.
טרייבען.

רעקא.

וואָטט נאָהר, אײַך קומן ווידער מיבעריך אײַט דער
רוהט,

דו וואָטט אײַן כפרה! העטט חיהר פֿהנע אײַט
פֿאָנדער, טאהלטו;

סײַדי גײַט נױ: אײַן דיא קיך, אײַן אפֿאָד לִפֿהלטו: —
(סײַדי אָבײ)

טעטט ברויט אױז דער שוואַלד הער דערלן,
פֿרעסט דרויזען, לִפֿסט איר נאָר היננע רוה,

(זײַא טהײַלט בראָד אונטער דען קינדערן אױז, יעדע
לױפֿט מיט אײַנעם שפּיק אײַן דער האַנד הערומ:)

קאָהן מנוחה האָט אער פֿהן נִפֿהגענבליק;

גאָטט, וײַא אײַז איר דער קאָפֿן: זײַ טיק!

וואָ: שטיהט אער אױז, מואבטריע אײַט דיא קינדער!

צעטולפע.

(שױבט דיא קינדער צור טהירע הונות:)

אפֿש נױז! אײַך ווילן דו פֿאָן ווינטער

אײַן פֿריע גטווינד פֿרומיהרען

אײַן זאָלן זיך נור פֿהנט פֿאָן אײַך — ריהרען? —

(זײַא זעצט ויך אָן דאָ קלאַפֿיר, שפּילט אונד זינגט:)

„קינד ווילסט דו רוהיג טאָפֿען,

„פֿאָלגע אײַנען — ברויך:

„טענדלע וײַא אײַט פֿאָפֿען

„אײַט . . . . .

סירי.

דיא אַדלמאַן ממוכנתרה דוי דערניעבען
האַט איר וועללען, זוי זאָלל איר ליהבען, אַ פאַללען
גיהבען.

איר האָב איהר קאהנע געלאָסטען דרום.
אַבער היינט איז דאָנשטיק, איר ווילל אַכען דאָ איר
האַט קום.

איהר לאָט איר אַהנע אומן אַהן גראַטען.

קאַהר פאַן קינדערן.

זוי! זוי! אַמאמע ליהבען!
קאַהר, אומן פון דער סירי גיהבען.

דעקא.

שווייגט שטום, אַדער איר שלאָג איר אַווי דאָ גאַטען
(זו צעטולפע.)

דוי גרויזע זאָך! —

זאָלל איר דיר אַמך אַהנע קאַמפּען?

(זיא זוכט גענסגריבען אומן.)

צעטולפע.

ניין זיא שוויסטען דאָך,

איר קאן דאָרויף ניכט שלאָסען.

דיא פּעטטיגע זאָכען, דענען איר קיין גוט.

(דיא קינדער דענען זיך לערמענע אום סירי הערומ.)

איך דאך איך וויס פ' הונד פ'ה רייטען!
פ'בער וואטט — איך ווילל'ן שוין תרביית ווייטען.
איך ווילל'ן ווייטען, וואסס לו ווייטען איז —
איך זען איך דוי הער געוויזן,
און טוב, אין יגון ואנחה איין לייט פ'ערברענגע ?
און זיך לו, וויס פ'נדערע ווייבער שפ'ליהרען גענגע ?
שפ'רר איך וויס פ'הן פ'הניטטלער פ'לפ'טטט איין ?
נאָהן, איך ווילל קאָהן זאָטטער נאָרר אעהר זיין.
להכעיס! לאָס איכ'ן פ'ללעס ליגען, פ'ללעס שטיהן —
און טוב פ' ביסלע שפיעלען — גיהן.

צעטולפע.

ליהבע אואטטער! טוהן זיח זיך ניט זוי בעטריהבען.

סידרי (קאָממטי.)

אמאפאן רעקאָ קאָפּפּט זיח קאָהן טיהנפ גריהבען?

רעקאָ

פ' וויה! דאָס זען הורגליך! דיח זען קאָהן!
דוי איז יוי גאָר ניקט דרפ'הן!

סידרי.

וואָס פ'ללעט איהר איין? דאָס זען קאָהנע ?
(זיח העלט איווע אין דיא העהע.)

רעקאָ.

נאָ, וואָס קאָטט דען זוי פ'הנע ?

דיך לעפיהרעטטע, מעכט פ ביטלע — באטער .

רעקא .

די קאך דיר! מון נאך דיר! אסור נאמער דיהרען.
אָט דיר פֿון אַהן לערערן וואָס טאָט פֿיהרען

חרבונה .

פֿרעה! אַמך ניט, דאָס מיך איד פֿון דיר קיהל —

רעקא .

וואָס? דו מעכסט נאָך: ביער קוס רוי, שלמאל! —
פֿיף גיהמט דו איר ניט גלייך דו נוי,
קראָן מיך דיר דיין קאָללערס גער רוי.
(וואָ שוויטשעט אללע ליגען איבער איהן הער)

חרבונה .

(שיטפֿעלט זיך, אונד לויפֿט פֿאַרש, אים אַבגעהן פֿאַר זיך:)
אוי וויה! ביי איר קומט דאָס דיקריהט,
אויטטהעגזמגט, טון לו טשיהט! —

רעקא (ווייניג)

איין אַמפֿט ער פֿאַטט, מון אַמטט איד זילנען
גלייך מעכט מיך איהן דוי — מויפֿאָלנען
אמאָס מי איהן אַבער קשה
דיהן בויאויכט! — דיהן רשע!
ער אַמטט איד נאָשפֿלע — אַלמאָה?
וואָס ליגט איהן דען דרמהן?

׳ס זען יי פלע אפמאלדן לון מלך בשטעלזט ;
וואסס מייז דיי נאך דער מעהר ?
׳ס קוואמע מעהר בכבוד : ע אפמאלדן הער ;
וואסס מער זיח פאר היהן גיהן דער לו .

רעקא

דיין עצה ברויך מייך ! ביסט א גרויסער חכם , דו !
דיהן מייז ניט לו העלפען , און ניט לו רודטען ,
דער טוועלט אדנטליך , וויא א פאס מוהנע — בוידען ,
וואריסן ניט , דאס : פיהלעט איר ;
לאס דיא טאכטער רוסן טראגען וויא א זויבער בינער .
שטעלל זיח דיי היהן פאר כל הקהל ,
און בינעט זיח וויא א שטיקלע סחורה — פמהל .
אבער זיי גענגע מללע זיין זאכען ;
איט דיהן שפאבעללע קען מער מללעס אמכען !
מייך זאלל דיי גלייך פערקרוואמע . . . !
דארף זיח איר א שריטט ניבער קוואמע .

(דיא מאגד שפעקט דען קאפף צור קיכענסחורע הערליין ,
ווינקט צעטולפע , דייע געהט היין צו איהר , קאממע
דאן צוריק .)

חרבונה

דאס מייז א גשמוהס ! דאס מייז א געבטעבעל !
דאס מייז א גע - משהית ! דאס מייז א געלפסעל !

צעטולפע

הערען זיח איבער אוטטער :

חאו זיך היהגקוואט, מעכט מער זיך — אויפֿערעסטען
דו טוטט נאָר פֿללפֿאָטט אָן מיהר קיהפֿען!
'ס טעט נויט, זיך טיעבעט חין פֿאויזלפֿאָר — טליהפֿען.
זיך פֿרוועט יוי נעביך, דיהן גאנלען טאָג!
דיר מוז פֿאבער נאָר פֿ דפֿארן חין טאָג,
דאס זיך אושטיג מוז, חין טוט זינגע,
פֿ בימלע טאנלען, פֿ בימלע טפֿרינגע.
זיך זאָל געווייהט גאָר ניהער אַפֿכען?
נוהן — זיך אַפֿס גלייך פֿ פֿוטטרהל איבער מיהר אַפֿכען!

חרבונה.

וידער גאָטט ניג גערעט — איין אויל זאָל ליהגען —
פֿאבער מיהר וואָטט טוין איטפֿאננט חרטה קריהגען.

רעקא.

שטות! דו וואָטט וידער פֿללעט.
טווייג נאָר טטילל, טו איר דיהן גפֿאָלעט! —
האָטט ווייטער קאָהן זאָריג וויך דיך?
דו דרוסן אַפֿר דיר נאָר קאָהן איה.
העסט אַפֿר פֿיעל גטיידער געטוין
דו העסט זי אויגיהבען טוין —
פֿאבער חיד וואָטט, דאָ קענטטו איבער דיין האַל נייט
ברענגע.
דו קענטט אַהן דיך אוילעהרונג נאָר פֿאנהענגע! —

חרבונה.

גו — חיד האָב חשק, חיד האָב זי געוועללט!

איטלט האט זיך אין אפאג נישט זאגט!
טוט זיך אלעמאל דאס קאפיר נאך טאגט.
גרינגסט איר דיהן קאפיר פאלז אים מויליגע ליעדער
למט זיך די הערהאלטען פאלע איהדער.
און אסור קען זיך א רעכט בריעלע שרייבען;
אוי נישט אין שטאנד, א פאטטעל שעה מיין פאן פאלז
לוי בלייבען.

טאממעלט אלעמאל דאס אין א פאג קאפיר, א זיידענען
שפעטלער —

דאס טויגט לוי א פארה? — ווי א פאג לוי א זאמלענער.

רעקא

גיה איר וועג! לאס איר נאך רוה!
נאכן, אער לאסט זיך געוויז מויליגענען ווי א פאג?
דו האסט רעכט! — ווענט דיר מייגענגעט,
וואס מיין, ווי א פאג נעביך איהר לייט פערברענגעט;
פון דיינעטוהגען, קענט זיך נישט שרייבען, און לייט
ליהמען,

דאס איז טאמט, פאך פאטערס אודע גנועהסטען.
אלעמאל גילדען די פאפערליך מאער;
אין גיטס גשיקטע פרויעליאער —
וואס איז נאך דער אנהער? זיך פאטטען פאן געלד;
דערגעהען, זען זיך אענטען פאך דער — וועלט.
מיין די קעפיר שטעלען זיך דאך אין גאנץ שווער;
איבער דער טאכטער איהר גאנץ, און איהר — לשון?
אוי זיך זען נישט א פערטוהן, ווי א פאג גלעטען.

שטיהט יי כלומר אַ אויז עבעס דריננע פֿון אַ גרוהן,
פֿון אַ פֿאַסט פֿאַדער אַ גרויזען האַר;

רעקאָ.

גיה דו זיאפעל! דו שבשן! דו נאָר!
וואָז מיר דיר דרמאן קשה? פֿון דיינעטוויגנען
קעננעט זיך האַטט גרויע לעבן פֿאַר קריהגען!
האָר האַט מיר דאָך גערעט זיך אַ גוטען שידוך,
וואָרען האַטטו דירן ניט געטוין? זאָג אַ אויז? מיר
ביטטיך!

הרבונה.

נאָהן — נאָהן — גאָטט בעהיט!
דיא טויגט פֿאַר קמאן גוטען ייד.
דיא פֿיהרט זיך דאָך אויף — מיר פֿאָלני-כפרה!
גיהט פֿאַלפֿאַסטט טאָנקע טאָנקע רוס, וואָז אַ שדרה.
פֿרמא ליבען זאָג:
וואָז פֿערריכט זיך דען, דירן ליבען ליבען טאָג?
לאָסט זיך פֿון אונז דען אַעהר עבעס וועהרען?
ניקס אויף דער וועלט, טוט זיך דאָך בעגעהרען! —
זיך קען און וואָז אַוואַטמאָנאָגאָט — ניקס!
מיר פֿאַר זיך אַ פֿערטיטטע בשמים-פֿיקס
וואָז זיך פֿאַלעוויילע זענע —
פֿאַלעס ווייל זיך וויכען — ניקס טוט זיך קעננע!
פֿאַלעס פֿאַנגט זיך אַהן, און לאָסטט גלייך ליגען.
היינט טטעקט מין מיר קאָפֿן אַוואַלען — אַפֿרינג טטיקען.

נו , — און אין אנדערן ? דו שרייבסט דאָך לויטא ?

חרבונה.

דער מלך וויל נעממען דאָס פֿרומע .
דו האָב איר איהן דיא עצה גיהבען .

רעקא.

ער זאָל נעמען מונער צעטולפע ליהבען !

חרבונה.

א איין גיה איר איר דער טאכטער נעהר ,
איר דער איז פֿאך שפּאן עבבעט דער אעהר !
דיא איז , וויא איז פֿלענעוויץ בעוונדעל פֿלענע זענע —
זיכט איז דען אעהר ניין אין צאונה וראינה ?
אין תהלים פֿאדער מעמדור ,
וויץ דאָס מואטטהענסגאָט , אויז דער אודע איז !
איר דאָרף איר דאָך דו גלייך אויפֿשלינגען ,
טוט איז שברת ניקס , וויא איבער ביכער זינגען .
דער שטן איז פֿאדענטליך אין איז דרינגע ,
איר אעכט נאָר וויסטען , וואָס איז שיהנעט דאָס
גפֿינגע ?

וואָס טוט דו פֿלען פֿאָר שאָר דרינגע שטיהן ?
וויא דער העמעל טוט לו דער גריהטעל גיהן ,
לבסוף דענע איז זיך נעממען ;
וואָס ער א טאָטע , און איז א אעממע !
דו האָסטו דאָס מעשה , פֿון א ביזת .

• חרבוֹנָה •

גיה לֹו, ברענג איר פֿהנס גשווינד דינט אונד פֿיהדער,
איך אום דוי שרייבען פֿ פֿאָר דיקריהטער —

רעקאָ

נו — וואָס וואָלט איהר דוי ווידער ניין שטעללען?
דאָס איר אין שוהל ניט שאהמען — זעללען!
דוי האָסטום, פֿאָר חיער אויל ליגט פֿאָר קאהן
בריהטלע,

איהר קענט פֿאָר בשטיהן, חיער שטיהטלע —
איהר וועלטס נעהר ניט זיין,
און שיטט פֿללעט דער פֿרעהא אין שוהל ניין •

• חרבוֹנָה •

טוין רעכט, טעט איך נאָר רעכט לויבען;
אָס וואָלט איך דאָך פֿ ריגעל פֿאָרגשויען.
דען אין דיהן דיקריהט דוי, אום איך ניינטטעללען:
דאָס איהר פֿון היינט פֿהן טוין אעמט, וואָס איר
אעננער וועללען.

רעקאָ

זעכט איהר, דאָס העלפֿט איך פֿיעל,
דוי דערנויך, פֿרויגען איר וויבער — פֿהולעלשטיהל;
זאָג פֿאָר: איין האָט און איין קרוין,
און ווען איך דאָך ניט ווילל, וואָס קעננטו איר דען
טוין?

צעטולפע.

זען געשיס ווידער איבערן קלססיהר געוויסען, דיא
גאססעניונגים!

דאס טוין ווידער, מ'זיט גאססעניונגע מיט?

(ווא שפיעלט אונד זינגט, אללע קינדער שטיממען מיט איין.)

אדלע נאמ: האטטו דען געטן
דא דיר זיך יעמערליך טאטט?
ליקט מיט מ' לעפעלע וואפען
מין א פאר ניספעליך וואטט.

חרבונה.

(קאממט צור טהירע העריין.)

דא: מיט יור חויר ניט דערלמאט?
אער אמהנט דאך חם ושלום אער פערטאט.
וואריס זיט מיהר גאססעניונגים ניט מין חדר?
וואטט, מיר זאגט מיינער רבי, בלי נדר!

(צו רעקא)

דו, אדך, טוב וועק דיין פחורה,

רעקא.

אוי! היינט מיט זיט אונ-בחסד, דיא שררה!
'יך — דער מיט עבעט ווידערוואטטיק!
קעננט מיהן פהגעבליק וואטטען, מיר בין גלייך דו
פאטטיק.

אין איז'ס פאך ניט, וואו טהוטס?
העט איר פ ביטלע קהאט איט זי — אונזער אנהל!

אחשורוש.

וואהלן! דו אכסט איר אידער אוטה;
דיין פארטלאג געפאלט איר גוט.
גיה לט: די דעקרעטע טרייבען,
חיד וילל דיא לייט, איט יאגטן איר פערטרייבען.
(ביידע אויף פערשיעדענע וויטען אבי.)

(הרבונה'ס וואדנשטובע: רעקא ויצט אונד קלויבש
ליינען: צטולפע ויצט אים קלאפיר, איין קלוינעם קינד
הונדערט פיש, סעהרערע קינדער בעשעפטיגען זיך לערמענד
אים צימער.)

רעקא.

אער וואס גאר נאמער וואו אער זאל קאכען?
אער קוואט אונבטריע — דוק;

אייין קינד.

אמאמע! ס'פראקסטאקסטערקאלע האט איר
גשטאכען,

רעקא.

זאג: ס'קריהגט! ווען זיך איבערן קוק!

וואָפֿעט אונז זיך גשווינד, אַ גרויז טוהך,
אין שיהסט פֿאָסט, אין פֿעהן טאָפֿעל, אין טהן — טוהך
פֿעהנע וואוינט אין דער מדינה ווייט
דיא האָט מורא, זיך פֿערזיאט דיא לייט
דיא טליהפֿט, אין דער גשווינד־קאָסט
ניין, אין קיטטעלע פֿון דער אַנד
האָט דערלוי, אַ העררענווינקערלע מויל
איט בלאַנעס, און גורות רעות דרויל!
דיא פֿעהרט איט פֿיהר פֿעהרד עקסטערע פֿאָסט,
און עטטעאיהרטט ניט, וואָט פֿאך קאָסט;
דיא פֿאָדער, וואָט נעביך לו פֿוס אין זאָד,
און טראָגט, איהר בינדעלע, אין דער האַנד!
דיא אין גרויזע אענטעל גענגע,
קעננע זיך נעביך גאָר ניט — פֿאָטטברענגע —
אך בענייד קאהן ווייטער,
אז אין שווישן דיא פֿולאפֿערט, און דיא טניידער;
דיא קריהגען דיא הענד פֿאָלן לו טוין
און דרייפֿאָכעס — אפֿאָרלוי!
דאס וואָט זיין אַ געפֿאָפֿער! אַ גשנאָטטער!
אַ געבליטער, אַ געטאָטטער!
אַ געלאָך! אַ געוואָנע!
אַ געלאָרע! אַ געטיאָנע!
דען געאיהט, קואמע זי פֿיעל נקבות הער,
וויא דער זאָד, אַן פֿאָרט פֿון אעער,
נו — אונטער דיא אפֿאָלך מללע,
וואָט איהר מנשכה, דאָך גפֿינגע אַ — כלה?

דער איהר עוז-קאט איז זי נאמער היע!
אבער חוץ שטעקט זי טיהן חין דיא בריה
געלט, אלע ווייל פֿערגיהט איהר'ס לאכען
סוף אפדפֿסן וישתי גיהט זיח קרפֿכען.

אהשורוש.

(קאממט אויז ווינעם קאבנעש.)

הרבונה, האט וישתי טאָהן
פֿיר איהרען פֿרעפֿעל, דען פֿערדיהנטען לאָהן?
חוץ דער שטעלע זאל אפֿן זיח ריכטען —
געה! — אפֿן זאל איר'ז בעריכטען.

הרבונה.

גרויזער קיניג, און אעכטיגער הערר!
בעהפֿרשער, פֿון הונדערט און זיעבענאונלונפֿטליג
מדינות.

אָמט איך ריהטען, אַ באַהר וואַטטליך נער
איהר וויסט, בייח איר איז קאהן — מדינות.
איהר העטט גאָטטעם רעכט.
פֿון וישתי וואַר עט געוואַלטיג טלעכט,
דאָס זיח, חוץ אייער פֿערלאַנגע
ניט גלייך, הער איז גאָנגע —
עס איז אָבער, וישתי ניט פֿלאַהן,
דיא ניט פֿאַלגט איהרען אפֿהן;
גיהט פֿאַל אייער מדינות אויז,
איהר וואַט זעהי, קאהן אפֿהן גילט ניקס חין היז! —

ערזטער אבשניטט •

צימער אים פאללאזט •

חרבונה •

(קאממט אויז איינער וויטענשהירע.)

טיהן פֿאָטט מין דיז ארורה ;
דיז האָט דאָך גהאָט מ צורה,
וויא מיהן אויזגטיטטנער קארפעט.
וואָז טייטש, וויא האָט מער ניט מעהר חרבירה?
ווען דער אפהן זאָגט: קואאע!
דערן דיז פֿרעה ניט — ברוואע.
דער מולך, שיקט דוי נעביך מין בעטטען
זיז זאָל מ ביסלע נאָקעט קואאע, מין דיז געטטען
לאָסט'ן זאָגען: ווען מיר אסג.
מין געוויס גסטעקט מין מצה = טאָג?
שטות — האָט עבס דוי גהאָטטן
ניטהווענדיגע מושא ומתן
האָט מעסן דיז היהנער דיז שווענץ מויל בינדען •
זוי מהנע קען דאָך דיז גאָלע קהילה פֿערינדען.
וואָז טייטש — ווען דער מולך עבעס בעפיהלט?
מויל דער האָב מיר שוין לאָג געליהלט;

פערזאנען

אדשורוש, קעניג פון מירצא, אונטער דער

ציירע.

פערזען.

המין, זיין איניזטער. בגתן, תרש, האפלייטע.

מרדכי, זיין פראמער אפראצענע, זיינע

עדלער יהודי האפדמאע.

אסתר, זיינע נישטע. מדינצע, פיגסי,

זיין מערבקען, ביים פאקסי, פרויען פון

שושן.

אסתר.

חרבונה, זיין האפמאן. צוויי גאלאנס.

דעקא, זיינע פרויע. סירי, זיינע פרויע, דיא

צעטולפע, זייערע גריבען פערקויפט.

טאכטער. מאלינע, זיינע האגד.

זיעפירעטע, דיא האגד. פארנעהאע שושן'ט.

יוקל, דער משרת. דריי ווייבער.

התך, האפנעדינטער. זיין קנאבע.

קארא, מאקא. זיין קינד.

זאקא, ציירע. קאהר פאן קינדערן.

געטפליינענער אסתר. זיין האהן.

פארווארט

מיט דיזען וועניגען בלעטטערן איבערגעבע איך
דעם פובליקום איינע פראָבע איינער ליטע-
ראַרישען קלייניגקייטען, דיאז מ׳הער ענטשטעהען דער
הייטערן ל׳ינע איסיגער טונדען, וואָ דיאז פֿאַנטאַזיש
מ׳הערע בילדער א׳ט בונדען פֿאַרבען אַפּהאַלטע, ל׳
פֿערדמאָנקען האָט.

דיזען ווערקען איזט ל׳ גערינג־פֿיג, און פֿיעל
דאָריבער זאָגען ל׳ קעננען; נור פֿינדע איך
פֿיר נעטהיג, דאָז אין ערמיננערונג ל׳ ברינגען, דאָס
איך ל׳ יענער ל׳ט, פֿאַז איך עז ניעדערשריעב, ווייט
ענטפֿערנט, עז אין דרוק ערשיינען ל׳ אַמאָסען, זאָל
כעס נור פֿאַז איינע בעלזשטיגענדע אונטערהאַלטונג
פֿיר איך בעטראַכטעטע, אונד נור דורך דאָז דריי-
גענדע ביטטען איינער פֿריינדע איך ענטשלאָס, עז
דעם דרוקע ל׳ איבערגעבען. דאָהער ביטטע איך,
דאָ דיזע: פֿאַדוקט אין יעדעם געבילדעטען ל׳ר
קעל נור פֿאַהזין אונד הייטערקייט פֿערברייטען זאָל,
דאָס עז א׳ט שפּאָנונג אונד נאָכזיכט א׳פֿגענאָממען
ווערדע.

פֿירדא, בחדש חשוון תקפ"ח לפ"ק
יוסף הערץ

דיזען ווערק איזט אין קאָאָפּאָרירן ב׳יח
M. Zirndorfer, Typograph,
in Fürth, bei Nürnberg.

חרבונה.

גאָטט בעהיהט אײך פֿאַר שדכנות
דו האָב אײך לוי פֿיעל נאמנות
דאָ אײך זעלעט, פֿון מ' באַר גילדיך וויהגען,
העלפֿען, חס ושלום טהן — בעטריגען.
דרומ הערט איר לוי וואָ אײך דו זאָג
לפֿאַסט בעקאָנט אפֿכען, דאָרף טרואַמעל שלאָג
און אײן פֿאַל' מייער מדינות טרייבען:
זוי פֿיעל אפֿדליך נאָר זען אויפֿלוטרייבען,
פֿון פֿאַלעדי, בײַ לואַפֿנליג יאָהר
זאָל אער דיהן מלך טטעלען פֿאַר,
און וועלכע אייד וואָט געפֿאַלען טעהן,
און וואָט האַבען, אײן מייער פֿאַגן — חז,
דיא נעאט מיהר דערפֿוהן
און זעטלט זיח אויפֿ'ן טרוהן.
אײך געבט פֿאַוילע זאָט
אויב מיהר אײך, ניט באַל נאָריט זאָט;
דען, ווײַל יעדע ווײַל דיא ערשטע זײן
דיא קואמע ווײַל, נאָר שווען רײן
זוי לאַפֿען זיח וואָט זיח קעננע,
נאָר פֿאַטט — וויח זיח גענגע און טטעננע.
פֿעהנע שפֿרינגט, איבער טטעהן און טטאָק
האַלב נאָקײט פֿאַטט, אײן אונטערראָק.
דיא פֿאַדערע, מיז ערשט האַלב איינגטוהרט,
דערלוי אײן גרעסטען טטפֿאַט פֿריזיהרט,

איהר העטט, קאהן קינד, און קאהן קינד,
עס איז אסור דאך ניט טיהן
זוי מלכהן, דוי רוסן לו גיהן —
און אויב איהר טוין א מלך זייט,
וואלט אייך דאך עפטרט לאנג — דיא זייט!
און מען איהר אייך זייט גאנץ פון דיא וויבער —
פורש?
ווער זאל דען איבער הונדערט יאהר לאויל — זיין
איינער יורש? —
העטטעט איינער האררלע פאך זוי גדויכט
ווער היעבעט דען איינער טאמטע, אויף דיא וועלט
געברויכט?
און העטט, איינער טאמטע איינער אעמאע ניט גענוואע,
און ווערט דען איהר הערקואע? —
און העטט דער ניט גהאט פאך א זון
זילעט איהר דען אללעווייל אויפ'ן טרוהן?
איהר זייט אין דיא בעשטע יאהר אונבשריע,
איהר קענט נאך האכען דיא זכיה
לו קריהגען א בן זכר
דיהן איהר אלל פיינ בחור,
אונטער דיא חופה וואלט פיהרען
און דער זיך איט תורה און חכמה, וואלט ליהרען
דרוסן הארר קיניג, ביטט איך!

אחשורוש.

מטילל הרבונה! נור נכטס פאן איינעם שידוך.

• אחשורוש •

טעהן! חרבונה טעהן!
דאז וואָלץ, מין אז געטעהנן.
אמן טיק' עם מוין דער טטעלע גלייך
רום פער קריער, מין איינען רייך
מויך היער מין שושן, רופע אמן עם מוין:
דאס דער אמן נור מיט הערר מין מוין,
איין ווילע ערטערקע זיך פֿהנע מויןמאהע
פֿאָן דער בעטלערין, ביז נור עדעלמאע. —
יעלט געה . . .

• חרבונה •

(געהט אייניגע שרייטע פֿאָרווערטס. קעהרט אָבער ווידער אום)
האלט! — דוי פֿאלט איר עבעס איין;
וויא וועהרט דען — פֿ איין?
ווייל יחט אָבענגע דיא קוהריהר,
זוי הערט לו, מין פֿאָליגט איר:
אייער רונז מין נאָטילעט,
אייער וואונט מין וואָרען ערפֿילעט
ושרתי העם איר גטיקט לון שטן,
אָבער מיהר זייט לו גוטען,
נאָך פֿ גונדער אמהן — פֿ קציז
נו — וואָז וועלען איר אונז מוהלן
דיא יעהרליך פֿערטטריכען
דיהן פֿהרעמען, וויא דיהן — רייכען!
דיא לייט, דיא פֿערגעהט גאר גשוונד.

און פון הורה, ביי בויש אן ענד
 פיהרען דיא וויבער, דאז רעגיאענט.
 זיט פרויגען ניקס, נויך גאטט און דיא מעלט,
 וואס פאען נאך נוי דאז געלד,
 פאר פון, און נייע קאנדער;
 פאר קונלערטען, און טריהסטעהער!
 לאמקענס אה, אן דיא פראגע געווינדער!
 טאגן פאר א כפרה, דיא קינדער
 האלטען דיהן אהן פאר א הונד;
 דער האט נעביך, קאהן רעהיגע טונד;
 דער און לאפען — דער און רענע
 אין ווינד, אין וועטער, און אין ריהגען,
 און פערפריהרען, און פערברענע,
 פון אהן אעס, חוץ דיא פאנדערע ליהגען.
 דויערט דאז דינג נאך לענגער פאטט
 העס איר חס ושלום דיהן גרעסטען טפאטט!
 דרום איין הארר, און קיניג!
 ביטט איר אונטערטהיניג:
 לאסט טרייבען א דיקריהט,
 עה עס וואטט לו טפיהט;
 דוי ניין לעסטען איר טטעללען:
 וואס פון היינט אהן, דיא מענגער האפן וועללען
 איסטען דיא וויבער גלייך טוין —
 וואו ניט, קריעגט יידע וויא ושרי מיהר ליהן.
 מיהר וואט זעהי, דאז וויבעררעגיאענט,
 האט דא בפלל זיין ענד.

א ס ת ר ,

אָדער

דיא בעלאָהנמע טוגענד.

איינע פאָזע,

אין פֿיער אַבשניטטען,

און יודיש - דויטשער אונדערט.

פֿאָן

יוסף הערץ.

פֿיורדא .

בשנת תקפ"ח לפ"ק .

בעדרוקט ביא

משה צירנדאָרפֿער .

אזט אייגענהענדיג געפֿערטיגטען שריפטען .

פזרים-אלמאנאך

אויף

תק"פ.

Herz, Josef,

Esther oder die belohnte Tugend Eine Posse in 4 Abschnitten

Fürth 1828

Bamberg, Staatsbibliothek -- Jud.o.28

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11714526-0